

పశువైద్య గ్రంథమాల - 15 వ పుష్పము.

పశుచికిత్సాసారము

పశుచికిత్సాసారము
పశువైద్య గ్రంథమాల - 15 వ పుష్పము.
పశుచికిత్సాసారము

డా. యేజెళ్ళ శ్రీరాములు వ్రాసారు.

పశువైద్య గ్రంథమాల 15 వ పుష్పము

పశుచికిత్సాసారము

గ్రంథకర్త:

“అభీనవ గహదేవ” ఆయుర్వేద పశువైద్యాచార్య, వైద్యకళా
విభాషణ, పశువైద్యగ్రంథమాల, ఆయుర్వేద పశుచికిత్సా
లయ సంస్థాపకులు, ఆంధ్ర జాతీయ పశువైద్య విద్యాపీఠ
ప్రెసిడెంటు, ఆంధ్ర జాతీయ పశువైద్య
కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ నగు,

డాక్టర్ యేజెళ్ల శ్రీరాములు చౌదరి,

A. V. L. M. & S., A. M. B. & B.S.

అంగలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

1937

[ప్రచురణాధికారి]

[వెల రు 1-0-0.]

లె జ వా డ:

అంభరగ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

విజ్ఞప్తి

నేను సుమారు పదిసంవత్సరములక్రిందట ఆయుర్వేద పశుచికిత్సాలయమును, ఆయుర్వేద పశువైద్యగ్రంథమాలను స్థాపించి అనుభవపూర్వకముగా నపుడపుడు పశువైద్య గ్రంథముల బ్రకటించుచు వార్తాపత్రికలలో వ్యాసములుప్రవాచించు నా శక్తికొలది పశుసేవ చేయుచున్న సంగతి తామెల్లరకును దెలిసియే యున్నది. నేను వ్రాసిన గ్రంథములనుబట్టియు, నాయొద్ద తరిబియతయిన వైద్యులద్వారాను, కరపత్రికముల మూలకముగను ఆంధ్రదేశమంతటను ఆయుర్వేద పశువైద్యమును వ్యాపింపజేసితిని.

మరియొక ముఖ్యవిషయ మేమన నే నిపు యొక ఆంధ్రజాతీయ పశువైద్య కళాశాలను స్థాపించి గవర్నమెంటువారిచే రిజిష్టరు చేయించి యనేకమంది పశువైద్యులను తరిబియతు చేయుచున్నాడను. ఈకళాశాల ప్రభుత్వమువారివలన ద్వారలో టికెట్లైజు కానున్నది.

ప్రస్తుత కాలపరిస్థితులనుబట్టి రైతులకును విద్యార్థులకును తనిఖీతులకును అర్థమగునటుల సులభమైనవియందు ఇరువది పశువైద్య గ్రంథములను మాపశువైద్య గ్రంథమాలతరఫున

ఒక్కటింది. మా యాయవైద్య పశువైద్య గ్రంథమాల
యందు వెల్పుడిన గ్రంథరాజములం దిదియు నొక్కటి. ఇయ్యది
పశుధవాభిమానులగు హైందవులకెల్లరకును హస్తభూషణమని
చెప్పనగును.

మా యీ గ్రంథములపై గవర్నమెంటు పెటరినరీ, అగ్రి.
కల్చరల్, రెవిన్యూ, ఎడ్యుకేషనల్ డిపార్ట్మెంటుల యందలి
ప్రముఖులగు నుచ్యోగులును, తదితర డిపార్ట్మెంటుల వారును
జమీందారులును భూస్వాములును మున్నగు వారు పెక్కురు
పెక్కు సదభిప్రాయములను నొసంగియున్నారు.

మా యీ గ్రంథముల నాంధ్రలోక మాదరించి ప్రతి
పాఠశాలయందును, ప్రతిపుస్తకభాండాగారయందును, కో-ఆప
రేటివు సొసైటీలయందును ఉంచి మాపశువైద్య గ్రంథమాల
సభిష్మక్కి జెత్తురని విశ్వసించుచున్నారము.

ఇ ట్లు,

గ్రంథ కర్త.

వశు చికిత్సా సారము

—♦ పెద్ద రోగము (చీడవార్లు) (Renderpest) ♦—

1 దిరిసెనచెక్కరసము అర్ధశేరు, సరమూత్రము అర్ధశేరు కలిపి పెట్టుము.

2 మోదుగవువ్వు 2 తు జొన్నకలి అర్ధశేరు ఉప్పు 1 తు కలిపి త్రాగించ వలెను.

3 వ్యాధిముదిరి బాధ పడుచున్నపుడు పచ్చి పందిపెంట రసము నేరు, మిరియాలు 1 తు కలిపి కాచి ఒకపర్యాయము పెట్టుము.

4 వెల్లులి పాయలు 2 తు వాము 2 తు ఉప్పు 3 తు చింతపండువులును అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించ వలెను.

5 జిల్లేడాకురసము 2 తు వెల్లులిపాయలు 2 తు ధని యాలు 2 తు ఆరుదొండవేళ్లు 3 తు ఉప్పు 2 తు జొన్నకలి అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

6 బ్రహ్మజెముడు కాల్చి మసిచేసినపొడి 2 తు ఆవ పిండి 1 తు మిరపకాయలపొడి 1 తు పిప్పళ్ళు 1 తు పసుపు 3 తు మోదుగవువ్వు 1 తు కలిపి త్రాగించవలెను.

∴ 7 ఆవపిండి 1 తు ఉప్పు చేరెడు చింతపండువులును అర్ధశేరు వామురసము అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

8 వేపాకు 2 గుప్పెళ్లు, సైంధవ లవణము 1 తుమ్మనాని పసుపు 1 తు నిమ్మకాయ రసము 2 తు కలిపి త్రాగించవలెను.

9 పండికొక్కు రక్తము కొప్పువ్వు మాంసము తొక్కి కాచి దినమునకు మూడు పర్యాయములు పెట్టవలెను.

10 నాగజెముడును ముండ్లుతీసి ముక్కలుగా కోసినవి మూడు గుప్పెళ్లు, శొంటి, పిప్పళ్లు, మిరియాలు, తాడికాయలు, కరక్కాయలు, ఉసిరికపప్పు ఒక్కొక్కటి అరతులము వంతు నను, జొన్నకలి అర్ధసేరు చింతపండుపులును అర్ధసేరు, వామురసము అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

11 నువ్వులనూనె అర్ధశేరు, ఇప్పపువ్వు 2 తు కలిపి త్రాగించవలెను.

12 తవాక్షరి 2 తు, వెదురాకు 2 గుప్పెళ్లు, శొంటి 2 తు, దానిమ్మచిగుళ్లు గుప్పెడు, పెరుగు సేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

13 వెదురాకు, నేలవేము, అడ్డసరపువేళ్లు, నల్లేరువేళ్ళు, తెల్లవాలు, ఉప్పు సమానభాగములుగాజేర్చి కలితో మూడు గొట్టములు పెట్టవలెను.

14 ఎలుగుబంటి నెత్తురు, పందినెత్తురు కలిపి పెట్టము.

15 చేదుబీరకు, మిరియాలు నూరి కలితో పెట్టవలెను.

16 దేవదారుచెక్క, మంచినూనె, ఆవనూనె, మోదుగపువ్వు సమానభాగములు కాచి మూడుగొట్టములు పెట్టవలెను.

17 తాటికల్లు, నూనె కలిపి పెట్టుము.

18 అడవిగుమ్మడుచెక్క, మిరియాలు, ఉప్పు, కలిసేరు కలిపి పూటకు మూడుగొట్టముల వంతున పెట్టవలెను.

19 శొంఠి, వాము, నానువారిపాలు, మోదుగపువ్వు సమాన భాగములు తీసికొని కలితో పెట్టవలెను.

20 సీచుసున్నము $2\frac{1}{2}$ తు, కవిరి $2\frac{1}{2}$ తు, మాచికాయ 1 తు, కలిసేరు సేరు కలిపిత్రాగించుము.

—♦ దొమ్మలు (Anthrax) ♦—

1 కరక్కాయలు, ఉనరికపప్పు, సొంఠి, పిప్పళ్లు, మిరియాలు, ఒక్కొక్కటి 2తులము-పొడిచి తీసికొని సేరు చింత పండురసములోగాని, గేదెపేడరసములోగాని కలిపి కాచి పడ వోసి త్రాగించవలెను.

2 ఎలుగుబంటిరక్తము $1\frac{1}{2}$ తు ఉప్పు 2 తు సొంఠి 2 తు కరిదూపము $1\frac{1}{2}$ తు అర్ధసేరు మేకపంచితములో కలిపి పెట్టవలెను.

3 సొంఠి, పిప్పళ్లు, మిరియాలు 2 తు వంతునను, పసుపు 1 తు దిరిసెనాకుపసరు అర్ధసేరు, మేకపంచితము అర్ధ సేరు కలిపి రెండుగొట్టములవంతున మూడుపర్యాయము లిచ్చిన తగును.

4 వెల్లులిపాయలు 3 తు పసుపు 2 తు ఉప్పు 8 తు తెల్లతుమ్మచెక్కరసము సేరు కలిపి కాచి అర్ధసేరు మేకమూత్రములో కలిపి రెండుపర్యాయము లీయవలెను.

5 ఇంగువ 6 తు మ్రానిపనువు 4 తు ఉప్పుచేరెడు, తమలపాకులునూరు నిమ్మకాయంత ఉండలుచేసి జామున కొకటివంతున ఈయవలెను.

6 కరక్కాయలు, తాడికాయలు, ఉసిరికపప్పు నమాన భాగములును, చేకొణితాకుపనరు అర్ధసేరు, మేకపంచితము అర్ధసేరు కలిపి రెండుపర్యాయములు ఈయవలెను.

7 మూడుడ్రాముల సారాయిలో 2 తులముల గజ పిప్పళ్లుకలిపి త్రాగించుము.

8 ఉప్పు 8 తు, వావిలాకుపనరు అర్ధసేరు, మిరియాలు 1 తు కలిపి త్రాగించుము.

9 ఆవుపంచితము మానెడు, వ్యాధియొక్క ఎక్కువ తక్కువలనుబట్టి సోలెడు పోయుము.

10 సొంటి, పిప్పళ్లు, మిరియాలు, ఉసిరికపప్పు నమ్మాన భాగములును, వెల్లులిపాయలు 4 తు కారము 4 తు ములగ చెక్కరసము సేరు కలిపి నాలిదొమ్మకు పెట్టిన తగ్గును.

11 కొర్రగంజిలో పనువు మిరియాలు నేలవేముకలిపి గడియ కొకగొట్టమువంతున పెట్టవలెను.

12 నేలేడుఆకుపనరులో ఉప్పుకలిపి పెట్టుము.

13 వావిలాకుపనరుగాని బండేడు ఆకు పనరుగాని పెట్టవలెను.

14 కరిదూపము, రాతినున్నము కలితో కలిపి మ్మాడు గొట్టములు పెట్టిన నెరెడిదొమ్మ తగ్గును.

15 దిరిసెన చెక్కరనము, ఆవుపాలు, జొన్నకలి ఉదయ సాయంకాలములందు పూటకు గొట్టమువంతున పెట్టిన తగ్గును.

—♦ నెరెడిదొమ్మ (Anthrax) ♦—

1 వ్రక్కటెముకలు గొడ్డలిచే బాగుగా కొట్టినతగ్గును.

2 కొర్రపిండి మెత్తగానూరి కరిదూపము నువ్వుల నూనె కలిపి ముక్కులలో పిండి తరువాత వెదురాకుపసరు దిన మునకు మూడుగొట్టములు పెట్టిన తగ్గును.

3 కరిదూపము 1 తులము, రాతిసున్నం 1½ తు, సేరున్నర కలితోకలిపి పెట్టుము.

4 దిరిసెన చెక్కరనము, ఆవుపాలు, జొన్నకలి సమాన భాగములుగా కలిపి ఉదయ సాయంకాలములందు పెట్టవలెను.

5 వాము 4 తు, కరిదూపము 1 తు, అముదపువేళ్ల చెక్కరనం అర్ధసేరు కలి సేరు కలిపి తాగించవలెను.

6 పులుకలి సేరు, పాలు అర్ధసేరు, ఉప్పు గిద్దెడు, కరి దూపము అరతులం కలిపి పూటకు మూడుగొట్టములు పెట్టుము.

7 బ్రహ్మజెముడుకాల్చినమసి గుప్పెడు కొర్రపిండి 3 గుప్పెళ్ళు పాలు అర్ధసేరు కలిపి పూటకు మూడుగొట్టములు పెట్టుము.

8 తమలపాకులు పూటకు నూరువంతున తినిపించిన తగ్గును.

9 దిరిసెనపాకు పసరు సేరు, జొన్నకలి సేరు, ఆవుపాలు అర్ధసేరు త్రిఫలముల చూర్ణము 3 తులములు కలిపి పూటకు రెండు గొట్టములు పెట్టవలెను.

10 ఆముడపువ్వు, వాము, వావింటవేళ్ళు, జీల్లేడు పువ్వులు, సున్నము, కరిదూపము, గుంటకలగరకము, వెల్లుల్లి, పాయలు, ఆవాలు, వేపవిత్తులు, తక్కిడువేళ్ళు, మోడి, పిప్పళ్ళు, మిరియాలు, సొంటి, ఇంగువ సమానభాగములుగా రోటమర్దించి కోడిగుడ్డంత మాత్రముచేసి పూటకొకటి వంతున ముప్పది పూటలుపెట్టిన తగ్గును.

11 దిరిసెనచెక్కపాడి, నేలవేము, తురకవేప, బ్రహ్మదండి వేళ్ళు, నూరిగాని, కషాయము కాచిగాని త్రాగించవలెను.

12 నేరేడుచెక్కరసము నేరు, సున్నము 2 తు, కరిదూపము 1 తు, కలి నేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

13 ఉలవపిండి, తాటిబెల్లము సమాన భాగములు కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

14 వెదురాకు, దిరిసెనవేళ్ళచెక్క, నేలవేము, త్రికటుకములు, వావింటచెట్టుసమూలం కషాయము పెట్టి పూటకు మూడు గొట్టములుపెట్టిన తగ్గును.

—♦ వాతములు (Rheumatism) ♦—

1 దుష్టపాకుపసరు సోలెడు, కలిసీరునేరు కలిపి పెట్టవలెను.

2 వెంపలివేళ్ళ రసము కలిసీరు కలిపి పదిదినములు పెట్టిన తగ్గును.

3 వాతముచే కాళ్ళు వాచియున్న యెడల వావిలి, తంగేడు, బారిజ, దిరిసెన, నింబ ఆకులపసర్లు, నేయిమానెడు

ఆముదమునూనె మానెడు కలిపి కాచి నగము శరీరమునకు రుద్ది తక్కినది లోపలికిత్రాగించినయెడల వాతముతగ్గి వాపులు పోవును.

4 తమలపాకులు 100, ఇంగువ 1 తు, కలిపి దినమున కొక పర్యాయము వంతున పెట్టవలెను.

5 పసుపును కలితో కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

6 నల్లేరు, ఇంగువ, వెల్లులిపాయలు, ఆముదపు వేళ్ళు చెక్క కలిపి కలితో పెట్టిన ఎటువంటి వాతములైనను హరించును.

7 వావిలి, తక్కిడు, దుష్టుపాకు, దిరిసెనవేళ్ళు, తెల్ల బారిజచెక్క, తమలపాకులు, మోడి, ఇంగువ, తంగెడు, జిల్లేడుపువ్వులు, గన్నేరువేళ్ళు, నల్లేరు, వాము, చేకొణితివేళ్ళు, కాక రాకు సమానభాగములు రోటిలోవేసి దంచి ముద్దలుచేసి ఆముదముతో కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

8 చేకొణితి ఆకురసము, పసుపు, ఇంగువ, వెల్లులి, ఆముదము కలిపి పూట కొక గొట్టము వంతున పెట్టిన తగ్గును.

9 ప్రిత్తియాకురసము, పుచ్చాకురసము, వావిలాకు రసము, అడ్డనరపాకురసము, సంపెంగాకురసము, తక్కిడాకు రసము, చింతాకురసము, పల్లేరురసము, తురకవేపాకురసము, దిరిసెనాకురసము, మారేడుపండ్ల ఊట, మేడిచెక్కరసము, నూనె, ఆముదము సమానముగ తీసి మిరియాలపొడి కలిపి పాకముగాచేసి పూటకు పావుసేరు పెట్టిన ఎటువంటి వాతములైనను తగ్గును.

—♦ జంబుకవాతము ♦—

1 పనుపు 6 తులములు, తామరదుంప 1 వీసె, బెండ వేళ్లు 2 గుప్పెళ్లు, పంచదార అరవీసె కలిపి 2 నేర్ల పందినేతితో ఛాకముగావండి వెలగకాయంత తీసికొని అర్ధశేరు గొట్టె పాలలోకలిపి 15 దినములుపెట్టుము.

2 నిమ్మకాయంత రాతిసున్నము, పిప్పళ్లు 1 తులము కలిపి ఉదయసాయంకాలములయందు 10 దినములుపెట్టుము.

3 పనుపు 1 తులము, శొంఠి 2 తులములు, నీరుల్లి పాయలు 5, పులుమజ్జిగ అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

4 నాగులాకు 4 వీసెలు, తక్కిడాకు 2 వీసెలు, గోంగూర 3 వీసెలు, మంచినూనె 1 వీసెడు కలిపి ముద్దజేసి రేపూమాపూ మందువచ్చువరకు పెట్టుము.

5 పచ్చిగోంగూర మణుగు, శొంఠి 10 తులములు, మిరియాలు 6 తులములు, ఉసిరికపప్పు 7 తులములు కలిపి తొక్కి 2క బానలోవేసి పెంటపోగుగోతిలోవేసి కప్పియంచి వారముదినములైన తర్వాత తీసి దినమున కొకవెలగకాయ యంత ముద్దజేసిపెట్టిన తగ్గును.

6 కలబందగుజ్జు అర్ధశేరునవటాకు, ఉలవపిండి అర సోలెడు, నీరుల్లిపాయలు నవాశేరు, కలిపి తొక్కి వారము దినములు పెట్టుము.

7 తంగేడుచిగుళ్లు 2 గుప్పెళ్లు, నేగుర్రాకు గుప్పెడు, నీరుల్లిపాయలు 6, గోంగూర 3 గుప్పెళ్లు, పందినెత్తురు అర్ధ శేరుకలిపి పెట్టుము.

8 నేలతంగేడుఆకుపసరు అర్ధశేరు, వసుపు 1 తులము, పులుకలి అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

తీట వాతము ♦—

1 కలిసీరు అర్ధశేరు బూరుగబంక 4 తులములు నువ్వుపువ్వులు నాలుగుగుప్పెళ్లు కలిపి పెట్టుము.

2 కలిసీరు అర్ధశేరు ఉప్పు చేరెడు వెంపలి ఆకు పసరు అర్ధశేరు కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

3 రాతి సున్నము 4 తులములు అరటిఆకులమసి 2 తులములు మోదుగాకు మసి $2\frac{1}{2}$ తులములు మైలతుత్తము 1 తులము కాజాకుపసరు పావుశేరు ఆముదము పావుశేరు కలిపి నాలుగైదు పూటలు పెట్టుము.

4 గాడిదగడపాకుపసరు అర్ధశేరు రాతిసున్నము గుప్పెడు నువ్వులనూనె పావుశేరు కలిపి రాయుడు.

5 మూర్కొండాకుపసరు పావుశేరు గంధకము 1 తులము కలిపి రాయుము.

6 గోరింటాకుపసరు పావుశేరు పటిక వాడి 1 తులము పొగాకు రసము పావుశేరు కలిపి రాయుము.

7 కొబ్బరిచిప్పలు కాల్చి మసిజేసి ఆముదములో కలిపి రాయుడు.

8 ఆవాలు $\frac{1}{2}$ తులము శొంఠి $\frac{1}{2}$ తులము హారతికర్పూరము: $\frac{1}{2}$ తులము గొలిమిడాకుపసరుతో కలిపి చెవిలో పోయుము.

షరా :— వాతరోగములు వాని రోగనిదానములు చికిత్సలు వాతలు విపులముగా తెలసికొనవలెననిన, నాచే రచింపబడిన అనుభవ పశువైద్య చింతామణి చూడుము.

—♦ కురమ (Fever) ♦—

- 1 దుష్టుపుతీగె పలుపువలెచుట్టి మెడలోవేయుము.
- 2 సారాయి 2 డ్రాములు, దుష్టుపాకుపసరు పావుసేరు కలిపి తాగించుము.
- 3 అర్ధసేరు మేకపాలలో పసుపు 1 తులము కలిపి తాగించుము.
- 4 అర్ధసేరు తిప్పతీగెరసములో పావుసేరు వామురసము కలిపి తాగించుము.
- 5 నువ్వులనూనె తిప్పతీగెరసము సమానభాగములు కలిపి శరీరమునకు రుద్దుము.
- 6 ఖర్జూరకాయలు సిటిలో నానవేసి అప్పుడవుడు తాగించుచుండుము.
- 7 తిప్పతీగెరసము లోపలికి తాగించి తీగెను పలుపుగాచుట్టి మెడలోవేసి, ఆకురసము నూనెలోకలిపి కాళ్లకు రాయుము.
- 8 దుష్టుపాకు మిరియాలు కలిపి రసముతీసి ముక్కురంధ్రములలో పోయుము.
- 9 దుష్టుపాకుపసరు పూట కొకగొట్టముపెట్టి బూడిదగాని విభూతిగాని రుద్దుము.

—♦ గాళ్లు (Foot and mouth disease) ♦—

1 గాలికుంటుతగిలినపశువు ముక్కురంధ్రములో జిల్లేచిగుళ్లు నూరిపెట్టుము.

2 నూరేకారము 1 తు, మజ్జిగ అర్ధశేరు కలిపి రెండుదినములు త్రాగించుము.

3 వండిన పెసరపప్పు అర్ధశేరు, పేలపిండి రెండుగుప్పెళ్లు, నెయ్యి పావుశేరు కలిపి త్రాగించుము.

4 చోడిజావ అర్ధశేరు, మజ్జిగ అర్ధశేరుకలిపి త్రాగించుము.

5 రావిచెక్క, తుమ్మచెక్క కషాయము నోటిపుండ్ల పట్టించుచుండుము.

6 నీరుల్లిపాయలు 5, పసుపు 1 తులం, పెసరపప్పుడికించినది అర్ధశేరు కలిపి తినిపించుము.

7 జిల్లేపకొనలు ముక్కురంధ్రములలో అష్టాక్షపిప్పెట్టుము.

8 జొన్న పెసలు పులగముగావండి నూనెలోకరిపెట్టుము. పురుగులు వడిన పుండ్లకు నేయిరాచిన తగ్గును.

9 పెసరపప్పు పేలపిండి నూనె కలిపి పూట కొకముప్పెట్టుము.

10 పెసరకట్టు, గానుగపిండి కలిపి పెట్టుము.

11 తమిదెజావలో నూనెకలిపి పెట్టుచు పుండ్లకు నీరరసము రాయుము.

12 నీరుల్లిపాయలు, జొన్న అన్నము పెసరపప్పు పేనుపు కలిపి పెట్టుము.

—♦ నాలుకకు సంభవించు వ్యాధులు ♦—

1 నాలుక వాపునకు, పూతకు తురక వేప బెరడు నూరి సమానముగ కవిరి కలిపి నాలుకకు అప్పుడప్పుడు రాయుచుండుము.

2 కవిరి, నూరేకారము నూరి పట్టించుము.

3 పటిక, మాచికాయ నూరి పట్టించుము.

4 కేలఆకుపసరును రాయుము.

5 తుమ్మచిగుళ్ళు, కవిరి కలిపిరాయుము.

6 వెలిగారమును తేనెతోకలిపి రాయుము.

—♦ కడుపు నొప్పి (Colic) ♦—

1 వామరసము అర్ధశేరు ఉప్పు చేరెడు కలిపి త్రాగించుము.

2 చేరెడుఉప్పు నేరు గోరువెచ్చనినీటిలో కలిపి పెట్టుము.

3 గచ్చాకురసము అర్ధశేరు బియ్యపుకలి అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

4 నొప్పిచే బాగుగా తన్నుకొను పశువునకు చిరినెల్ల చెట్టువేరురసముగాని గాడిదగడపాకుపసరుగాని అర్ధశేరు, సారాయి 2 డ్రాములు కలిపి త్రాగించుము.

5 కురాసానివాము 3 తు కలిసీరు అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

6 ఇంగువ 2 తు, గచ్చాకురసము అర్ధశేరు ఉప్పు 3 తు కలిపి త్రాగించుము.

7 వెల్లులి పాయలు 4 తు గచ్చాకురసము పావుశేరు వాము 6 తు కలిసిరు అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

8 ధనియాలరసము అర్ధశేరు ఆముదము అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించ వలెను.

9 పొట్టపైన మూడు పర్యాయములు రోకలితో తోమిన తగ్గును.

—♦ కడుపుబ్బు (Tympanites) ♦—

1. కాల్పినమసి 12 తు, నేరు కలిసిటిలో కలిపి త్రాగించుము.

2. వేకువజామున వేసిన పక్షులరెట్ట 6 తు, నేరు నీటిలో కలిపి త్రాగించుము.

3. వామురసము నేరు, ఉప్పుచేరెడు కలిపి త్రాగించుము.

4. దిరిసెనాకుపనరు అర్ధశేరు, ఉప్పుచేరెడు, బియ్యపు కలి అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

5. సైంధవలవణము 4 తు, వన 2 తు, కోస్తు 4 తు, వైట్టిపుచ్చచెక్కరసము 6 తు కలిపి త్రాగి ఆముదముతో తడిచేసి తిరుపించుము.

6. పచ్చినేలవేముఆకుపనరు పావుశేరు, ఉప్పుచేరెడు, కలిసిరు అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

7. కారింగువ 2 తు, కరిదూపము 1 తు, గచ్చాకు

రసము పావునేరు, ఉప్పు 4 తు, కలిసీరు అర్ధనేరు కలిపి త్రాగించుము.

8. ఇంగువ 3 తు, వెల్లులిపాయలు 4 తు, మంచిబెల్లం అర్ధనేరు కలిపి త్రాగించుము.

9. ఊరవందిపెంటను నీటిలో కలిపి నూడుగొట్టములు పెట్టుము.

10. వేలవేముపసరులో ఉప్పు, కలిసీరు కలిపిపెట్టుము.

—♦ రక్తవిరేచనములు, విరేచనములు ♦—

1 కర్పూరము $\frac{1}{2}$ తు, ఇంగువ 1 తు, సొంటి $\frac{1}{2}$ తు బెల్లము తిగినంత కలిపి నూకలజావతో రెండు పర్యాయము లిచ్చిన తగ్గును.

2 కవిరి 1 తు, సీమసున్నము $2\frac{1}{2}$ తు, దాల్చినచెక్క పొడి $\frac{1}{2}$ తు, సొంటి $\frac{1}{2}$ తు కలిపి తినుఆహారముతో రెండువేళల పెట్టిన తగ్గును.

3 కవిరి 1 తు, మాచికాయపొడి $1\frac{1}{2}$ తు, నల్లమందు $\frac{1}{4}$ తు, సోపు $2\frac{1}{2}$ తు రెండువేళల గంజిలోకలిపి పెట్టవలెను.

4 దాల్చినచెక్కపొడి 1 తు, కవిరి 1 తు, మాచికాయపొడి 1 తు కలిపి తినుఆహారములో కలిపి పెట్టుము.

5 అన్నభేది అర తు, నల్లమందు $\frac{1}{4}$ తు, కవిరి 1 తు, దాల్చినచెక్కపొడి 1 తు కలిపి నేరుగంజితో కలిపి ఈయవలెను.

6 ఉడుకబెట్టిన నీరుల్లిపాయలు 10 తు, కవిరి 1 తు, నల్లమందు $\frac{1}{2}$ తు కలిపి గంజితో ఈయవలెను.

7 నల్లమందు $\frac{1}{4}$ తు, కవిరి 1 తు, సీమసున్నము $\frac{1}{2}$ తు
సాంటి 1 తు కలిపి గంజిలో రెండువేళల ఈయవలెను.

8 అవిసెనూనె అర్ధసేరు నల్లమందు $\frac{1}{2}$ తు కలిపి
ఈయుము.

9 మారేడు గుఱ్ఱులో కవిరి రెండుమూడుపర్యాయము
లీయుము.

—♦ మలబద్ధకము ♦—

1 ముసాంబరము $\frac{1}{2}$ తు, నేలవేము 1 తు, ఉప్పు $2\frac{1}{2}$ తు,
సాంటి $\frac{1}{2}$ తు, బెల్లము తగినంత కలిపి ఈయవలెను.

2 కటకరోహిణి $\frac{3}{4}$ తు, ఉప్పు $2\frac{1}{2}$ తు, సాంటి $\frac{1}{2}$ తు,
మిరియాలు $\frac{1}{2}$ తు, సారాయి 10 తు, నూకలజావనేరు కలిపి
త్రాగించుము.

3 మోదుగవిత్తులు 1 తు, అన్నభేడి 1 తు, విషముష్టి
గింజలపొడి $\frac{1}{4}$ తు కలిపి తినునాహారములో పెట్టుము.

4 కారపుపాలు సేరువంతున రెండు పర్యాయములు
త్రాగించుము.

5 ఉప్పు చేరెడు, మోదుగవిత్తులు 1 తు గోరువెచ్చని
శిరు సేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

—♦ పార్శ్వపువౌతము ♦—

1 సాంటి, వన, పసుపును ఆవుపాలతో కలిపి ఒకపక్షము
దినములు త్రాగించుము.

2 ఆవాలు, అక్కలకట్ట సమానభాగములు కలిపిలప్పు డప్పుడు నాలుకకు తేనెతో రాయుము.

3 మిరియాలపొడిని నువ్వులనూనెలో చలనములేసి భాగములకు రాయుము.

4 సొంటి సైంధవలవణమును కలిపి నూరి ముక్కుల లోనికి నన్యముచేయించుము.

—♦ అజీర్తి, శూలలు (Indigestion and Colic) ♦—

1 వెల్లులి, ఆవపిండి, ఉప్పు మజ్జిగలో కలిపి పెట్టవలెను.

2 కారపుపాలు మూడుగొట్టములు పెట్టవలెను.

3 కారము, ఆవపిండి, ఉప్పు కలితోకలిపి మూడుగొట్టములు పెట్టుము.

4 బ్రహ్మజెముడు కాల్చి మసిచేసి కారము, ఆవపిండి కలిపి పెట్టుము.

5 వెల్లులిపాయలు, ఆవాలు, కారము కలితో కలిపి పెట్టుము.

6 పసుపు వేపాకు కారము సైంధవలవణము కలి కలిపి త్రొగించుము.

7 చింతపండుపులుసు, కారము, ఉప్పు, ఆవపిండి కలిపి పూటకు మూడు గొట్టములు పెట్టుము.

8 కరిదూపము; వాము; ఉప్పు; గచ్చపప్పు; ఆవాలు; కలితోకలిపి పెట్టుము.

9 కాకరాకుపసరు, ఉప్పు, కారము, కలితో మూడు గొట్టములు పెట్టుము.

10 మిరపాకురసము చుట్టూకాకి ఉప్పు 2 1/2 కలితో పెట్టుము.

11 వాము, ఆవాలు, కల్పిహాసము. ఉప్పు, పంచలవణములు, ఇంగున, కలితో కలిపిపెట్టిన పూలలన్నియువోవును.

12 సరమూత్రము, తురికి కేషిత్తులు, ఉప్పు, పులి కలితో పెట్టుము.

13 మిరపకత్తులు, వేడినీటిలోకలిపి పెట్టుము.

14 వాకుకుచెట్టు సమూలరసములో పంచలవణములు, వెలులి కలితో కలిపిపెట్టుము.

15 కారము ఉప్పు కలిపిపెట్టుము.

—♦ బలవర్ధకౌషధములు (Tonics) ♦—

1 విషముష్టి గింజలపోడి అరతు, అన్న భేది 1 తు, నేలవేము 1 తు, ఉప్పు 2 1/2 తు కలిపి తినుఆహారములో రెండువేళల పెట్టుచుండిన మిగుల బలము కలిగించును.

2 మునాంబరము అర తు సవానాగరము అర తు సూరే కారము 1/2 తు గంధకము అర తు బెల్లము తగినంత కలిపి రెండువేళల ఈయవలెను.

3 శంఖుపాషాణము 2 వడ్లగింజలపెత్తు అన్న భేది 1/2 తు సోడా ఉప్పు 1 తు సోపు 2 1/2 తు కలిపి ఈయవలెను.

4 మహినాక్షి 1 తు కిలకరోహిణి 1 తు సొంటి 1 తు ఉప్పు 2 1/2 తు కలిపి తినుఆహారములో పెట్టవలెను.

5 లవంగాలు 1 తు సొంటి 1 తు నేలవేము 1 1/2 తు సోడా ఉప్పు 2 తు కలిపి ఆహారములో ఈయుము.

6 మునగచెక్క పొడి 1 తు సాంటి అర తు ఉప్పు $1\frac{1}{2}$ తు మిరియాలు 1 తు జీలకర్ర 1 తు కలిపి దాణాగా ఈయుము.

7 జిల్లేడు చెక్కపొడి 1 తు విషముష్టి $\frac{1}{4}$ తు గంధ కముక్తి తు సూరేకారము 1 తు కలిపి ఈయవలెను.

8 సల్లఉప్పు అర్ధసేరు గంధకము $\frac{1}{2}$ సేరుసాంటిపొడి అర్ధ సేరు నేలవేము అర్ధసేరు కర్పూరము పావుసేరు ఆవాల పొడి అర్ధ సేరు మెంతులుపొడి అర్ధసేరు పసుపు అర్ధసేరు కలిపి పొడి చేసి యుంచుకొని ఉదయ సాయంకాలములందు అర్ధచటాకు వంతున యిచ్చిన మంచిది.

9 సోపు $2\frac{1}{2}$ తు సాంటి $1\frac{1}{2}$ తు నేలవేము $1\frac{1}{2}$ తు జెల్లముతగినంత కలిపి ఈయుము.

10 చిత్రములము $\frac{1}{2}$ తు వేపచెక్క 1 తు జిల్లేడు వేరు $\frac{1}{2}$ తు కారుమునగ $\frac{1}{2}$ తు నేలవేము $\frac{3}{4}$ తు వాటిని మెత్తగానూరి సేరు మజ్జిగలో కలిపి దినమునకొకనారి వారము దినములు త్రోగించుము.

11 దుక్కిదున్నుపశువు చిక్కి సల్లకప్పువేసినయెడల తెలికపిండి అరవీసె పరిఅన్నము సోలెడు కలిపి దినమున కొక పర్యాయము వంతున 15 దినములు పెట్టుము. యీ మోతాదు కంటె ఎక్కువ పెట్టిన వగర్బు పుట్టును.

12 ఉలవలుగాని సెనగలుగాని ఉదయమున నానవేసి నాయంత్రము పడవోసి జల్లిబుబ్బలోవేసి మరునాటి సాయం కాలమునకు మొక్క మొలిచిన తర్వాత కొద్దిగా దంచి వాటిలో 1 తు ఉప్పు పదిగింజలు చిట్టాముదపుపప్పు కలిపి ప్రోత్తినము నాయంకాలము 25 దినములు పెట్టిన పశువు బాగుపడును.

13 నిక్కాకవలన యెంతటిహాగము పెట్టినను బలియక
బక్కచిక్కి యుండు పశువులకు పోలికైనము మానెడు పెన
పప్పు నానబోసి మరునటిదినము తీసి . తు ఉప్పు కలిపి
సాయంకాలపు పూట 40 దినములు పెట్టిన బాగుగా బలియును.

14 వాతశరీరము కలిగి నుచుగను బలికెదగను,
ఊక్కులుదించుకొని ఎల్లచును కన్నులవెంట నీరుగార్చుచు కాళ్లు
పట్టివేయు ఎద్దులకు కిల్లుబెల్లం వీసెడు మంచినూనె 1
వీసెడుకలిపి జత యెద్దులకు వ్రదయము 10 గంటలకు పెట్టవలెను.
యారీతిగా అయిదు వారములు పెట్టుచు పిల్లిపెనర తాండం,
మినపకాడ పోత్తివిత్తులు మొదలగునవి నిరాటంకముగా
పెట్టవచును.

15 అంతనిక్కాకఅంతవాతము లేకుండనుండు పశువు
నకు నిక్కాకవస్తువు లుపయోగించినప్పుడు నీరు మేత
ఎక్కువగా నేవించుచు, తెల్లవారునప్పుటికి పెట్టినముగిలించా
నుండి నిస్సత్తునతోనుండును. అప్పుడు యిత్తడికాగునకు కఱాయి
వేయించి అందులో మెట్టతమెదలు వేయించి అందులో
మెట్టతమెదలు ఒకఇరన కిల్లుబెల్లం 1 1/2 మణుగు. మంచినూనె
1 1/2 మణుగు వేసికలిపి ఒకవారము నిలువయుంచి ప్రతిదినము
అరపీసె పరిమాణమువంతున పైనచెప్పిన లక్షణములుగల
ఎద్దునకు పెట్టినయెడల బాగుగా బలియును.

16 కత్నాపురిగుగ్గలము వీసెడు మంచినూనె వీసెడు
తూట్టబెల్లం వీసెడు గవ్వసాంబోణి వీసెడు తెచ్చి ముందు
నూనెలో గుగ్గలపుపొడి కొద్దికొద్దిగా కలుపుచుండవలెను. లేని

యెడల గడ్డకట్టును. అందులో తాటిబెల్లము కలిపి తరువాత నాంబొణి కలిపి డబ్బాలో వారముదినములుంచి తీదుపరి వారముదినములు ఈ మందును జత యెద్దులకు పెట్టవలెను. పైమందులో శేరుగాని అడ్డెడుగాని మినపపిండి కలిపిపెట్టిన మిగులమంచిది.

—♦ గుఱ్ఱపుమసాలా ♦—

సాంటి	బిడాలవణము
పిప్పళ్ళు	ఇండుపకాయలు
మిరియాలు	కన్నెకోమలి
వస	మానుపసుపు
మోదుగమాడలు	యాలకులు
దాల్చిన చెక్క	జాగికాయ
సునాముఖి	మారేడుకాయ
లవంగాలు	మరాటి మొగ్గలు
దుంపరాష్టము	కరక్కాయపువ్వు
ఓమము	గాడిదగడపాకు
కురంజీపమము	నల్లజీలకర్ర
కురానానివాము	మోడి
గారకాయ	అక్కలకర్ర
కరక్కాయబెరడు	సుగంధపాల
తాడికాయలు	ఆకుపత్తి
ఉసిరికపప్పు	తాళిసపత్తి
పైంథపరివణము	కటకరొహిణి
సావర్జలవణము	కన్నె బూరుగు

ఈ పైవస్తువులను ఒక్కొక్కటి తులము చంతున 'జేర్చి పొడిజేసి అందులో తాటిపెట్టుము పదలము, ఇగువాయిచూసె తవ్వెడు, కలిపి దంచి పూబకు చిన్న వెలగకాయంత పెట్టిన దీర్ఘవాతములు హరించును. పశువులకు ఈ మనాలాను అవు సరమున్నపుడు అనగా ఎక్కువ పిమాద కరమైన దీర్ఘవాదులకు మాత్రమే వాడవలెను.

—♦ కడుపులోని వాయువును పోగొట్టునవి ♦—

1 సోపు 2 తు ఏలకులు 2 తు జీలకర్ర 1½ తు సొంటి 1½ తు కలిపి తినుఆహారములో కలిపి పెట్టుము.

2 ఇంగువ 2 తు కర్పూరతైలము 3 తు అవిశనూనె అర్ధసేరు కలిపి తాగించుము.

3 నాగాయ 10 తు ఉప్పు 10 తు ఇంగువ 1 తు సోపు వెచ్చని నీరు నేర్పూర కలిపి తాగించుము.

4 ఏలకులు 2 తు లవంగాలు 2 తు సొంటి 1½ తు సోపు 1 తు జీలకర్ర 1½ తు కలిపి దానాలో పెట్టుము.

5 దాల్చిన చెక్క పొడి 1 తు సొంటి 1½ తు మిరియాలు 1 తు సోపు 1 తు తినుదానాలో కలిపి పెట్టుము.

6 నేరు కొబ్బరినూనె తాగించుము.

7 దవియాలు 4½ తు సోపు 1½ తు జీలకర్ర 1 తు సొంటి 1 తు వాము గిద్దెడు కలిపి తినుఆహారములో కలిపి పెట్టుము.

8 మెంతులు 3 తు మిరియాలు 1½ తు ఆవాలు 1 తు పసుపు 1 తు ఉప్పు గిద్దెడు కలిపి పెట్టుము.

9 వెల్లుల్లి 4 తు ఇంగువ $1\frac{1}{2}$ తు ఉప్పు $2\frac{1}{2}$ తు సాంటి 1 తు బెల్లపునీటితో కలిపి పెట్టుము.

10 పిప్పళ్లు 1 తు సాంటి 1 తు పసుపు $1\frac{1}{2}$ తు లవంగాలు $\frac{1}{2}$ తు ఉప్పు $2\frac{1}{2}$ తు కలిపి పెట్టుము.

—♦ ఉద్దీపనావధములు ♦—

1. నాలుసారాయి 10 తు సాంటిపొడి 1 తు నల్ల మిరియాలపొడి $\frac{3}{4}$ తు ఒక శేరుజావలో కలిపి త్రాగించవలెను.

2. అన్నభేది 1 తు ఉప్పు రెండున్నర తు పొడిగాచేసి పోతిపూట తినిపించవలెను.

—♦ ఉపశాంతికరములు ♦—

1. గంజాయిపత్తి 1 తు ఇంగువ 1 తు నాలుసారాయి 10 తు సేరున్నరనీటిలో కలిపి త్రాగించవలెను.

2. కర్పూరత్తైలము రెండున్నర తు సీమలవిసెనూనె 10 చటాకులు కలిపి త్రాగించవలెను.

—♦ మూత్రోగములు ♦—

1 నీరుల్లిపాయల రసమును నీరు చురుకునకు యిచ్చిన తగ్గును.

2 సూర్యక్షారమును నీటిలో కలిపియిచ్చిన నీరుచురుకు తగ్గును.

3 పెద్దపల్లెరు సమూలరసమును యిచ్చిన మూత్రోశ్మములోని నొప్పి, మంట, వేడి, శుక్లనష్టము తగ్గును.

4 శిలాజిత్తు భస్మమును తేనెతో కలిపియిచ్చిన శిలా
మేహవాతము తగ్గును.

5 ధనియాలచూర్ణమునుగాని పచ్చికొతిమీర ఆకును
గాని యిచ్చిన మూత్రమువెంట ఇండియము పడుదానిని
కట్టించును.

6 గోరింతాకురసముతో నీరుకలిపి యిచ్చిన శుక్ల
నష్టము తగ్గును.

7 మంచిగంధమును లోపలికిచ్చిన పిర్మనష్టముతగ్గును.

8 గల్జేరాకుల రసమును పాలతోకలిపి తాగించుము.

—♦ దగ్గు (Cough) ♦—

1 నేలవేము కలిసిటిలో కలిపి ఉదయనాయంకాలము
లందు పెట్టుము.

2 వెంపలివేళ్లరసము కలితో కలిపి ముక్కురంధ్రము
లలో పోయుము.

3 తెలికపిండిని మోదుగనీరు కలితో కలిపి పెట్టుము.

4 నేలవేముఆకులు, దుష్టుపాకులు, వెంపలి, చిట్టి
గారవేళ్లు సమానభాగములు చూర్ణముచేసి నూనెతోపండి
పెట్టుము.

5 సొంటి పిప్పళ్లు మిరియాలు సమానభాగములు
తీసికొని కలితోపెట్టిన దగ్గు వగర్పుకట్టును.

6 దిరిసెనాకుపసరు, తెల్లవాపిలాకు పసరు, కలిపి
ప్రతిదినము పెట్టుచుండినయెడల తగ్గును.

7 దివిసెనాకుపనరు, నరిమూత్రము, పసుపు, సిల్లేరు రసము కలిపి వరుసగపెట్టిన తగ్గును.

8 చేకొణితాకుపనరు, పసుపు, పందిరక్తము కలిపి పెట్టుము.

9 వెలిగారము కల్లు పందిరక్తము మిరియాలు కామంచాకుపనరు పసుపు సమానభాగములు కలిపి వారము దినములు పెట్టిన తగ్గును.

10 జొన్నపిండి కల్లు నరమూత్రము పసుపు పిప్పలి మిరియాలు కలిపి పూట కొకగొట్టమువంతున పెట్టిన తగ్గును.

11 వెలగాకురసము నూనె పసుపు కలిపి పూట కొక గొట్టము పెట్టవలెను.

12 కేలవేము కటకరోహిణి నీలివెంపలివేళ్లు జిల్లేడు పువ్వులు పిప్పళ్ళు ఉమ్మెత్తవేళ్లు తాటిబెల్లపుసారముతో కలిపి పెట్టుము.

13 ఉలవపులగము తాటిబెల్లము ఊరపందిరక్తము కలిపి పెట్టవలెను.

14 పల్లేరుకాయలరసముతో పందిరక్తము కలిపిపెట్ట వలెను.

16 సీదుల్లివాయలరసము అర్ధశేరు, మజ్జిగ అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

17 రావిచెక్కరసము అర్ధశేరు, పచ్చిపాలు అర్ధశేరు కలిపి నాలుగు దినములు త్రాగించుము.

18 తెలికపిండి అరపిసి, ఆవుపాలు అర్థ కేసు, నీటి అర్థ నేరు కలిపి తాగించవలయును.

19 పొత్తికాయలు గుప్పెడు ఆవుపాలతోనూరి తాగించుము.

20 మూర్కొండాకు పసరు ఒక్కొక్క ముక్కురంధ్రములో 10 చుక్కలు పిండుము.

—♦ దగ్గు, జలుబు (Bronchitis) ♦—

1 ఇంగువ 6 తు అల్లము 2 తు కలిపి నూరి తినుపించవలెను.

2 నీరుల్లిపాయలు దాహముపెట్టినట్లుగా తినుపించుము.

3 అడ్డసరపాకు రసముతో తేనెకలిపి నాకించుము.

4 ఇంగువ 2 తు సవానాగరము 3 తు కర్పూరము 3 తు యష్టిమధుకము 3 తు బెల్లము తగినంత కలిపి నాకించవలెను.

5 కర్పూరము, యష్టిమధుకము 3 తు ఇంగువ 1 తు తేనె తగినంత కలిపి అప్పుడప్పుడు నాలుకకు నాకించవలెను.

6 కృష్ణతులసిఆకులు అరగుప్పెడు, మిరియాలు 3 తు, పొంతి 2 తు తములపాకులు 6 కలిపి నూరి తేనెతో నాకించుము.

7 పిప్పళ్లు, యష్టిమధుకము, దాల్చినచెక్కపాడి తగినంత తేనెతో కలిపి తాగించవలెను.

8 నీరుల్లిపాయలరసము మజ్జిగలోకలిపి త్రాగించుము.

9 కస్తూరి, పిప్పళ్లు, నవాసాగరము తీసికొని తగిలంత తేనెతో కలిపి నాకించవలెను.

10 ముద్దకర్పూరమును మంచిబెల్లముతో కలిపి నాకించవలెను.

—♦ వగన్న (Hard breathing) ♦—

1 వస, సొంటి, పిప్పళ్లు, పసుపు, మిరియాలు ఒక్కొక్కటి పావుతులమువంతున నూరి ముక్కు రంధ్రములలోనికి నస్యము చేయించుము.

2 అడ్డనరపాకురసము మానెడు, సొంటి 8 తు, పసుపు 3 తు, మిరియాలు 4 తు కలిపి నూరి నాలుగుదినములు త్రాగించుము.

3 కలిసీరు పావుశేరు, వెంపలిఆకురసము 3 తు కలిపి ముక్కు రంధ్రములలో పోయుము.

4 మోదుగాకుపసరు అర్ధశేరు, తెలికపిండి సవాశేరు కలిపి త్రాగించుము.

5 పచ్చినేలవేముఆకుపసరు పావుశేరు, వెదురాకు గుప్పెడు, కలిసీరు అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

6 మోదుగపువ్వు 2 తు నీరుల్లిపాయలరసము పావుశేరు, మజ్జిగ అర్ధశేరుకలిపి త్రాగించుము.

7 తెలికపిండి సవాశేరు, జొన్నకలి అర్ధశేరు, మోదుగపువ్వు 1 తు కలిపి త్రాగించుము.

8 దిరిసెనాకుపసరు పావుశేరు కల్లుబెల్లం 8 తు కలిసీరు అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

9 దుష్టుపాకు గుప్పెడు, దిరిసెనాకులు గుప్పెడు, పనుపు $\frac{1}{2}$ తు నల్లేరు 3 తు కలిసిరు అర్థశేరు కలిపి తాగించుము.

10 సేగుర్తాకుపసరు అర్థశేరు, పండిరక్తము పావుసేరు కలిపి తాగించుము.

11 కామంచిఆకుపసరు పావుసేరు, పండిరక్తము పావుసేరు, కల్లు అర్థశేరు, వెలిగారము 1 తు కలిపి నారము దినములు పెట్టవలెను.

12 గచ్చపప్పుపొడిని చెవులలో వేసిన తగును.

13 దుష్టుపాకు పనుపు ఆముదము కలిపి పండిపెట్టిన తగును.

14 అడ్డనరపాకు సొంటి కషాయముగా కాచి పూట కొకగొట్టము వంతున పెట్టిన తగును.

15 పెద్దమార్కనుచెక్కరసములో తగినంత మిరియాల వాడి కలిపి పెట్టిన తగును.

—♦ జ్వరమును తగ్గించునవి (Febrifuges) ♦—

1 వనపొడి 2 $\frac{1}{2}$ తు నేలవేము కషాయము 2 $\frac{1}{2}$ తు వేడిసిరు నేరున్నర కలిపి తాగించుము.

2 నవానాగరము 1 $\frac{1}{2}$ తు ఉప్పు 10 తులములు, నీరు నేరు కలిపి తాగించుము.

3 గచ్చపప్పు 1 తు మిరియాలు 1తు లవంగాలు $\frac{1}{2}$ తు కలిపి తినుఆహారములో పెట్టుము.

4 నేలవేము 1 తు సూర్యక్షౌరము $\frac{1}{2}$ తు గచ్చబిప్ప
1 తు మిరియాలు 1 తు తినుఆహారములో కలిపిపెట్టుము.

5 తిప్పతీగెరసము $2\frac{1}{2}$ తు నేలవేమురసము $2\frac{1}{2}$ తు
సొంటి 1 తు వేడినీరు నేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

6 వేపచెక్కరసము $2\frac{1}{2}$ తు చాల్చినచెక్క 1 తు లవం
గాలు $\frac{1}{2}$ తు నీరు నేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

7 సూరేకారము $\frac{1}{2}$ తు కర్పూరము $\frac{1}{2}$ తు నవాసాగరము
 $\frac{1}{2}$ తు సారాయి 10 తు వేడినీరు నేరు కలిపి త్రాగించుము.

8 చింతపండుపులుసు అర్ధనేరు నీరు నేరు కలిపి త్రాగించ
వలెను.

9 కర్పూరము 1 తు నవాసాగరము 1 తు నేలవేము
2 తు సొంటి 2 తు సోపు 2 తు నేరు నీటిలో కలిపి త్రాగించ
వలెను.

—♦ ఆకలిని కలుగజేయునవి (To increase appetite) ♦—

1 అల్లము మంచి బెల్లము కలిపి త్రొక్కి పెట్టుము.

2 వామురసము అర్ధనేరు సొంటి 1 తు మిరియాలు $\frac{1}{2}$ తు
కలిసీరు నేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

3 జల్లేడుమొగ్గలపొడి $\frac{1}{4}$ తు వాముపొడి 1 తు మిరి
యాలపొడి $\frac{1}{2}$ తు కలిపి తినుఆహారములో పెట్టుము.

4 విషముష్టి పొడి $\frac{1}{4}$ తు కంగువ $\frac{1}{2}$ తు నేలవేము
1 తు అన్నభేది 1 తు తినుఆహారములో కలిపి పెట్టుము.

5 నీరుల్లిపాయలరసము మజ్జిగలో కలిపి పెట్టుము.

6 వాము ఉష్ణము గుంటకలగరాకురసములో కలిపి యిచ్చిన ఆకలిని పుట్టించును.

—♦ నులిపురుగులు చంపుట (Internal worm-killers) ♦—

- 1 దుష్టపాకురసము వావునేరు తాగించుము.
- 2 గాడిదగడవాకురసము వావునేరు తాగించుము.
- 3 కుప్పింటాకులో వుప్పుకలిపి పెట్టుము.
- 4 అరటివేళ్లరసము లోపలికి తాగించుము.
- 5 వేపాకుపసరులో కొద్దిగా ఉప్పుకలిపి పెట్టుము.

—♦ తెలియనిరోగములకు చికిత్సలు ♦—

1 సరమూత్రము అర్ధసేరు, మోదుగపువ్వు 2 తు కలిసిరు అర్ధసేరుకలిపి మూడుదినములు తాగించుము.

2 ఎలుగుబంటి రక్తము $\frac{1}{2}$ తు కలిసిరు అర్ధసేరు కలిపి తాగించుము.

3 నీరుల్లిపాయలు సవాసేరు, కోడిపెంట 2 తు ఉష్ణ చేరెడు నువ్వులనూనె అర్ధసేరు కలిపి తాగించుము.

4 కొత్తకుంకుడుకాయలు 3, గొట్టెచర్మము 3 తు నేలవాము 4 తు సేరు సీటిలోకలిపి తాగించుము.

5 చేకొణితాకుపసరు అర్ధసేరు, పసుపు 1 తు నువ్వుల నూనె అర్ధసేరు కలిపి తాగించుము.

6 తెలికపిండి అరవీసె, మోదుగపువ్వు 3 తు కలిసిరు అర్ధసేరు కలిపి పెట్టుము.

7 మేకమూత్రము అర్ధసేరు, పసుపు 1 తు దిరిసెనాకు
పనరు అర్ధసేరు, సాంటి 1 తు కలిపి త్రాగించుము.

8 నల్లఉప్పివేరు 3 తు మోదుగవువ్వు 3 తు పసుపు
1 తు కొర్రగంజి సేరు కలిపి త్రాగించుము.

9 సైంధవలవణము 1 తు వామరసము పావుసేరు,
మోదుగవువ్వు 2 తు నరమూత్రము అర్ధసేరు కలిపి త్రాగిం
చుము.

10 నువ్వుపిండి సేరు, మోదుగవువ్వు సేరు, కొర్రగంజి
లోగాని, కలితోగాని కలిపిపెట్టవలెను.

11 కారుముసగవేరు, కామంచి, జొన్నకలి, కలిపి
పెట్టిన తగ్గును.

—♦ రొమ్మునొప్పి (పట్టు) ♦—

1 తేలకపిండి సవాసేరు పాలు అర్ధసేరు కలిపి పదిదిన్న
ములు త్రాగించుము.

2 వరిపిండి సవాసేరు ఉలవపిండి అరశేరు తాటిబెల్లము
1 వీ కలిపి త్రొక్కి నిమ్మకాయంతఉండలుచేసి దినమునకు
నాలుగుపెట్టుము.

3 మంచినడివయస్సులోనున్న అనగా మొదటి సారి
గుడ్డుకొరకు ఎచ్చిన పెట్టనొకటి, దాల్చినచెక్క 5 తు
ఏలక్కాయలు 2 తు లవంగాలు 2 తు దుంపపసుపు కొమ్ములు
5 తు ధనియాలు పావుసేరు అల్లము 5 తు వాము నోలెడు,
నువ్వులనూనె అరవీసె తెచ్చి సదరు వస్తువులన్నియు మెత్తగా
కొట్టవలెను. కోడి బొచ్చుతీసి కాల్చి కాళ్లభాగములు తీసివేసి

మిగిలినది రోటిలోవేసి మెత్తగా తొక్కి షముకలు తీసి అందు లోపై చూరమును నూనెలోకలిపి మెత్తగా దంచి ముక్కలుచేసి సాయంకాలము పెట్టవలెను. ఈ మంచు పెట్టిన తరువాత ఆరా తీ) నీరు పెట్టరాదు-ఇట్లుచేసిన సమస్త వాతరోగములు హరించును. (అనుభవము)

4 ఉడుమును తెచ్చి రోటిలోవేసి దంచి అందులో తెలి కపిండి నవాసేరు నాంటి 3 తుప్పిలి 4 తు మిరియాలు 3 తు కలిపి దంచి కొడిగుడ్డంత ఉండలుచేసి పెట్టుము.

5 తక్కుడువేరుపాట్లు 2 గుప్పెళ్లు జల్లేడిపువ్వులు గుప్పెడు కల్లుబెల్లం 1 వీసె కలిపి తొక్కి నిమ్మకాయంత ఉండలుచేసి పెట్టుము.

6 కొడిగ్రుడ్లు, చేకొణితాకు, వాము, తాటిబెల్లము, మిరి యాలు ఆముదము కలిపి మూడు పూటల నిమ్మకాయంత పెట్టుము.

7 కొర్రపిండి ఉలవపిండి బెల్లము కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

8 నువ్వుపిండి, తాటిబెల్లము, ఉలవపిండి, కొడిపెట్ట, కొవ్వు సమానభాగములు రోటివేసిదంచి కొడిగుడ్డంత పెంచు వేళల పెట్టుచుండవలెను.

9 ఉప్పిచెక్క, పసుపు, ఉలవపిండి కలిపి పెట్టిన తగ్గును.

10 తాటిబెల్లము, జల్లేడుపట్ట కలిపి దంచి పెట్టిన తగ్గును.

11 పండినెత్తురు అష్టాదశ్శుడు రుద్దుచుండుము.

12 తాటిబెల్లము, పిప్పలిమోడి, మిరియాలు, చిత్రా మూలము, కొర్రలు కలిపి దంచి ఉండలు చేసి పెట్టవలెను.

13 గలిజేరువేళ్లు, తాటిబెల్లము, పావురము గోటను వేసి తొక్కి కోశ్శిగ్నంత పెట్టవలెను.

14 మేకవెన్నను గురువిందాకుపసరుతో కలిపి రొమ్మునకు మర్దనచేయుము.

15 గేదెపేడ, పసుపు, బ్రహ్మజెముడుపాలతో కలిపి రొమ్మునకు పట్టించవలెను.

—♦ అట్టుపట్టు ♦—

1 పశువు ముక్కుకొననుండి తోకచివరవరకు త్రాడు తోకొలిచి ఆత్రాడును చెరిసగముచేసి ఆనగముతో దాని ముక్కుకొననుండి కొలువగా నది ముగిసెడిచోటునకు వాత వేసిన తగ్గును.

2 దొండాకుపసరు వెన్నతోకలిపి అర్చభాగమునకు మర్దనచేసి తవుడు వేయించి కాపులు కాయుము.

3 పందిచమురు అప్పడప్పుడు రుద్దుచుండుము.

4 ఆముదముతో దుప్టుపాకుపసరు కలిపి రుద్దవలెను.

5 చేకొణితాకురసముతో ఆముదము కలిపి వెన్న భాగమునకు రుద్దవలెను.

6 ఆరంధములోవెన్న భాగమును వెన్నతోరుద్ది, చిన్న డ్రైపాయలు, జిల్లేడాకులు పొల్లములుకట్టి ఆముదములో ముంచి కాక చేసి వెన్న భాగమునకు కాపులుతీయవలెను.

7 ఒక చెట్టునకుగట్టి మెడనులాగి కాలితో వెన్నుకుద్దుచు ఆముదము పూయుము.

—♦ చెవిరోగములు (Ear Diseases, ♦—

1 నిమ్మకాయరసము 2 తులములు, గవ్వనున్నము 2 తులము కలిపి చెవిలో పోయుము.

2 ఉత్తరేణి సమూలపుభస్మము కాల్మీచపాక్షి 2 తులములు నూనె 4 తులములు కలిపి పోయుము.

3 కుప్పింటాకుపసరు పచ్చిచుక్కలు పిండుము.

4 మునాంబరము 3 తులము, పసుపు 3 తులము కలిపి చెవిలో అప్పుడప్పుడు వేయుచుండుము.

5 వావింటాకు ఉప్పులో దంచి రసముతీసి చెవిలో పోయుము.

6 గవ్వనుకాల్చి భస్మముచేసి నిమ్మరసముతో కలిపి వేసిన తగ్గును.

7 ఆముడములో నీరుల్లిపాయలరసం కలిపి వేసిన తగ్గును.

8 కుక్కవావింటాకుపసరు నూనెలోకలిపి పోసిన చేవిలోచీము, కరువులు, పోటు తగ్గును.

9 గంజాయిఆకురసమును చెవిలో పోయుము.

10 పండుజల్లేడాకులరసము పోసిన చెవిలోనొప్పి, చీము తగ్గును.

11 కాకిదొండాకుపసరు చెవిలో పిండుము.

12 రసకర్పూరమును మంచినుంనెలో కలిపి పోయుము.

13 తెల్లబాడితాకురసము చెవిలో పిండుము.

14 రుద్రజడాకు పిండి రసముదీసి గోరువెచ్చగా నున్నప్పుడు చెవిలో వేయుము.

15 కిగల్గి పాయరసములో కోడిగుడ్డు తెల్లసొన ఇలిపి చెవిలో వేయును.

—♦ బొడ్డేకుక —

1 ఈవ్యాధి ఆరి-భించిన నెంటునే కరిధూపము 1 తు సొంటి 2 కు పిప్పళ్ళు 1 తు మిరియాలు 1 తు అనుములు గుప్పెడు చేదుబీరాకుపనరు పావుశేరు నెయ్యి అర్ధశేరు కలిపి తాగించుము.

2 రావిచెక్కరసము అర్ధశేరు ఆవుపాలు అర్ధశేరు కలిపి తాగించుము.

3 సొంటిగంధము కండ్లలో కలికమువేయుము.

—♦ ఉండె తొలగుట —

1 ఆముదపువ్వు పోలేరు, రాతిసున్నము 15 తులములు తెచ్చి మెత్తగానూరి ఉండెను సరిగాలాగి పట్టువేసి నాలుగు నెలములుంచిన తగును.

2 వాపున్నయెడల త. పెసాకు తొక్కి ఆభాగమునకు కట్టుము.

3 ఉండెనులాగి జూరిన భాగముచుట్టు రక్షలుపెట్టుము.

4 సొంటి 4 తులములు పిప్పళ్ళు 1 తులము మిరియాలు 1 తులము ఉమ్మెత్తాకుపనరు అర్ధశేరు తేనె 4 తులములు కలిపి వర్దించుము.

5 కుండేటినెత్తురు ఉమ్మెత్తాకు పనరు, తేనె కలిపి వర్దించేయుము.

—♦ కాలిన బొబ్బలు (Burns) ♦—

- 1 గాడిదగడపాకురసము రాచి విడకబూడిద జల్లుము.
- 2 నవనీతము అరగా అరగా రాయుచుండుము.
- 3 తిప్పతీగెరసము పూయుము.
- 4 గానుగవేరు గంధమును చల్లతోకలిపి రాయుము.
- 5 వేపవేళ్ళరసము పూయుము.
- 6 కొబ్బరినూ వెల్లో నున్న పుసిరుహోసి తేనెచెన కెన్నవలె నగును. దీనిని అరగా అరగా పూయుచుండుము.
- 7 త్రిఫలమార్ణము సమావభాగములు తీసికొని నూనెకలిపి రాయుము.
- 8 పాతనున్నమును పెరుగుమీద తేటకలిపి రాయుము.
- 9 గోరింతచెక్కకపాయము రాయుము.
- 10 నీలిమందును నీటిలోకలిపి రాయుము.

—♦ పురుగులుపడినపుండ్లు ♦—

- 1 బోరిజపాకుపసరు గుప్పెడు, ఉప్పు 2 తులములు మిరియాలు 1 తులముతెచ్చి గుమ్మచాలతోనూరి పురుగులు పడిన పుండ్లకు పట్టించుము.
- 2 మిరియాలు 1 తులము పైంధనలవణము 1 తులము గాడిదగడపాకుతోనూరి పుండ్లకు పట్టించుము.
- 3 ఆముదములో కొత్తరాతిసున్నమునూరి పుండ్లకు పట్టించుము.
- 4 బొగాకు, కరిధూపము, పొట్టాకునూగు, రాతి

సున్నము, ఆచవాకు సమానభాగములుగానూరి గాయములకు పట్టించుము.

5 సీతాఫలపాకు గుప్పెడు, రాతిసున్నము 1 తులము కలిపి నూరి పుండ్రుకు పట్టించుము.

6 కుండేటి నెత్తురు 6 తులములు, ఉమ్మెత్తాకుపనరు అర్ధశేరు తేనె 4 తులములు కలిపి మర్దించుము.

7 కరిధూపము సున్నము కలిపివేయుము.

8 హారతికర్పూరము కరిధూపము కలిపి కట్టుము.

9 వస, కరిధూపము సున్నము నూరి వేయవలెను.

10 గాడిదగడపాకుపనరు, రాతిసున్నము, కరిధూపము కలిపి పదికట్లు కట్టుము.

11 పొట్లాకు కరిధూపము సున్నము కలిపి వేయుము.

12 జెముడుపాలు ఆముదము పసుపు కలిపికట్టుము.

13 సారాకు, రాతిసున్నము, కరిధూపము, వెన్నకలిపి కట్టుము.

14 కుక్కచాగాకు, వస, కరిధూపము కలిపి కట్టుము.

—♦ చేపుటకు ♦—

1 అడ్డసరిపాకు 2 గుప్పెళ్ళు ఉప్పుచేరెడు జీలకర్ర. 1 తులము సుగంధపాలు 4 తులములు నూరి అడ్డెడుమజ్జిగలో కలిపి త్రాగించుము.

2 చేకొణితాకు 2 గుప్పెళ్ళు తెల్లఆవాలు 1 తులము ఉప్పుచేరెడు పులిచల్ల అర్ధశేరు కలిపి త్రాగించుము.

“నే ఆంధ్రము వేయవేయక గామమును నూడనుకొని
చేరవేయక గంతులు చేయుచున్నాను. ఇప్పుడు మామనాథుని
రసము రాచిన ఛేదనమే చాలింది. ఇందుకొక కారణము.

4 పాలు యాయక తిప్పిలపెట్టు పశువులకు పెట్టు
పావుశేరు గోధుమగజిల్లు శేరు గజిల్లు లిపి - పురాణ
పెట్టుము.

విద్యార్థులు తమ కుటుంబముల వద్దనున్న విద్యార్థులు
విద్యార్థులు విద్యార్థులు తమ కుటుంబముల వద్దనున్న
విద్యార్థులు విద్యార్థులు తమ కుటుంబముల వద్దనున్న

6 కన్నెతోమట్టి కడప, చాపి వేడు పెట్టెనుగి నా
 పేరు కలిపి ఇది కమునకు రాముమని.

7 వజ్రకబ్బెలు 10 చుక్కలు. 2. కవాలు 1 కులము. 3. తాడి 2 తులములు. 4. మురకగొండ్లి 1 చుక్క. 5. తులములు 1 చుక్క. 6. వెయ్యి కేరు కలెరి 1 చుక్క. 7. ము.

8 తెల్లనాడుముఠా పరివర్తనలో చేయవల్సి ఉంటుంది.
మాడతరమునకు పూని పశువుచే నాణించిన పాలుయిచ్చును.

9 పుల్లవ్విగెను తొక్కి లోపలికి పెట్టుము. దీనినే బేనాకు అందురు.

10 దురదగొండితకును పొక్కిరితేటోచి నెప్పు బాగము
నీకు రాయుము.

—♦ మలిమిడి (Sprain) ♦—

1 ఆముదములో చిత్రమూలపువొడి కలిసి కట్టిన
తగును.

2 నీటి, పిప్పళ్ళు, మిరియాలు, చిత్రమూలము కలిపి నూరి ఆముదముతో వండి గోరువెచ్చనిది కట్టవలెను.

3 దుష్టుపువేళ్ళు మిరియాలు నూరి రసముతీసి ముక్కులలో పిండుము.

4 చిరికూర దుష్టుపువేళ్ళు నూరి నీటితో వండి కట్టవలెను. ఇదికట్టిన తీపు తగ్గును.

5 గొలిమిడిఆకు మిరియాలు మెత్తగానూరి నీరుడుతో వండి కట్టిన తగ్గును.

6 ఆముదములో వామింటాకు తొక్కి పాకముచేసి కట్టవలెను.

7 చిత్రమూలము, గజ్జేకు, తిరికటుకములు నూరి కట్టవలెను.

8 నేలవేము మిరియాలు నూరి ఆముదముతో కలిపి కట్టుము.

9 తిప్పతీగెఆకులు, అవునెయ్యి, చిత్రమూలము, అవాలు, ఆముదము మెత్తగానూరి కట్టిన బాగుగా పనిచేయును.

10 తులసి, దుష్టుపాకు, కరిధూపము, మిరియాలు, ఆముదము కలిపికట్టిన తగ్గును.

11 గుంటకలగర చిత్రమూలము ఆముదము కలిపి కట్టిన తగ్గును.

12 బర్రెపేడ చెంచలిఆకు వండి కట్టినతగ్గును.

13 వేయియగుళ్లు చిత్తమూలము పెంపలితకు చిత్త
కూర చేపపెంట వాకముచేసి కట్టుకట్టుము.

14 తుత్తురాక కరిఘూషము కలిపి కట్టుము.

15 నేలవేము కరిఘూషము చిత్తకూర ఆముదముతో
వండి కలిపి కట్టుము.

—♦ ఉంగిడి ♦—

1 పులుకలితో దుష్టుపువేళ్లునూరి సారముతీసి ముక్క
రంధ్రములలో పోసి కన్నులకు ఇంగువపెట్టిన తగ్గును.

2 నల్లెరుచిగుళ్లు దవుడలలోపెట్టి కొరికించవలెను.

3 పులికలితో ఉప్పు నల్లెరు కలిపిత్రొక్కి పెట్టవలెను.

4 కొమ్ములకు నూనెచతులుచుట్టి కాల్చి జామునేపుం
చిన తగ్గును.

5 కుంకుడుకాయరంధ్రము కనులకు పెట్టవలెను.

6 నిమ్మపండ్లరసము, నల్లెరురసము కలిపి మూడుగొట్ట
ములు పెట్టవలెను.

7 చిత్తచెట్టు దంచి రసముతీసి పులుకలితో మూడు
గొట్టములు త్రొగించవలెను.

8 గోగువరుగుగాని, దోసకాయలుగాని పెట్టినతగ్గును.

9 చింతపండుపులును మూడుగొట్టములుపెట్టిన తగ్గును.

10 దీపపుకొడిచే జల్లేడుపత్రి పొట్లములుగాకట్టి చము
రును కాచి మాడునపెట్టిన తగ్గును.

11 తేనె సుమారు అరసోలెడుపోసిన ఉంగిడి తగ్గును.

12 కృష్ణతామరదుంపను ముక్కలుగగొట్టి కలిచే

నూరి మిరియాలపొడివేసి కలిపి కాచి తాగించిన ఉంగ్రిడి తగును.

13 కుంకుడుకాయలరసము తాగించుము.

—♦ ఇనువాయి ♦—

1 తుంకేడుచిగుళ్లు గుప్పెడు నూరి అర్ధసేరు కలితోకలిపి పెట్టుము.

2 కుంకుడుపాలాకు రెండుగుప్పెళ్లు నూరి, సేరుపులుకలితో కలిపి పెట్టుము.

3 ఆముడము అర్ధసేరు, ఉప్పు 2 తుంకలిపి తాగించుము.

4 ఇంగున 3 తుంకింతపండుపులును అర్ధసేరు ఉప్పు 3 తుంకలిపి తాగించుము.

5 చేకొణితాకునంద అర్ధసేరు, ఆముడము అర్ధసేరు కలిపి కాచి, దానిలో ఉప్పు 2 తుంకారము అరగుప్పెడు, కల్లీసేరు అర్ధసేరు కలిపి తాగించుము.

6 ఆముడము చేకొణితాకునండ్లి ఉప్పు, కారము, కలితో కలిపిపెట్టవలెను.

—♦ మావిషడుట ♦—

1 తవ్వెడు నువ్వులనుతోక్కి సేరునీటిలో కలిపి పెట్టుము.

2 పులుచల్లలో కండమంపనూరి కలిపిపెట్టుము.

3 ఆముడము సవాసేరు తాగించుము.

4 సెనగలు నానబెట్టిపెట్టుము.

—♦ మావిక్రిసేనచో ♦—

1 అనుములు వావునేరు, సత్త్వేషుచ్చాహుకపనకు అర్థనేరు, మజ్జగ నేరు కలిపి తాగించవలెను.

2 వామారనము: అర్థనేరు, ఉష్ణంచేయెడు. అముషుషు స్పృశ్యైదు నేరు బియ్యపునీటిగా కలిపి తాగించవలెను.

—♦ చూలు నిల్పుటకు ♦—

1 కరికేహకు గుప్పెడు వరిపేయ్యము గుప్పెడు కొరలు 2 గుప్పెడు కలిపి నూరి 15 దినములు పెట్టుము.

2 వెలిగారము 4 తులములు మజ్జగ నేరు కలిపి 25 దినములు తాగించుము.

3 ముష్టుపువేళ్లు అరగుప్పెడు అవునెయ్యి అర్థనేరు కలిపి 15 దినములు పెట్టుము.

4 ఒవ్వకాలు క్షేతు నిమ్మకాయంత వెన్న కలిపి 15 దినములు పెట్టుము.

5 పచ్చి వంకాయ కస్తూరి పసుపు నూరి వుండలు చేసి మూడు దినములు తినుపించుము.

6 కాచిన మజ్జగ ప్రితిదినము తాగించిన చూలు కలును.

—♦ ఈనలేకపోవుట ♦—

1 గురువిండవేరు రనము 2½ తు కలిసిరు అర్థనేరు కలిపి గర్భకోశమునకు పట్టించుము.

2 ఈచుకొని పోయినచో దూడనులాగి ఆవుపాలు అర్ధ నేరు ఇంగువ 2 తు కలిపి పెట్టుము.

—♦ తోకనుసిమిరి ♦—

1 ఉప్పు 2 తులములు ఆవాలు $\frac{1}{2}$ తులము అల్లము 1 తులము కలబందపనరు పావుశేరు పులుకలిశేరు కలిపి మూడుదినములు పెట్టుము.

2 పిచ్చికుసుమాకుపనరు 10 తులములు నీలిమందు 1 తులము కలిపి నుసిమిరికి అప్పుడప్పుడు రాయుచుండుము.

3 కేదెపేడరసము పావునేరు బ్రహ్మజెముడుపాలు $\frac{1}{2}$ తులము ఆముదము 3 తులములు కలిపి రాయుము.

4 మూర్క్కొండాకుపనరులో మిరియాలపొడి తగినంత కలిపి రాయుము.

—♦ తోకగురుజా ♦—

1 తోకచివర నరికి నెయ్యి కాచి వేడిగానున్నప్పుడు ముంచవలెను.

2 కుసుమఆకు నూరి తోకచివర రాసిన వెండుకలు వచ్చును.

3 అల్లము ఉప్పు పులిచల్లలో కలిపి రాయుము.

4 అల్లము కలబందగుజ్జ ఆవపిండి మెత్తగానూరి పులు చల్లలో మురగనిచ్చి దినమునకు మూడుగొట్టములు పెట్టవలెను.

—♦ శలతెవులు ♦—

1 వామురసము అర్థశేరు కలిసిరు అర్థశేరు కలిపి త్రాగించుము.

2 సొంక 2 తు పిప్పళ్లు 1 తు మిరియాలు 1 తు కలిపి కలిసిరు అర్థశేరు కలిపి త్రాగించుము.

3 శేలాకుపాగ ముక్కురంధ్రములకు అప్పడప్పడు పట్టించుము.

4 పశునేత్రాంజనము కండ్లలో పెట్టుము.

5 శేలగంధము కన్నులలో పెట్టుము.

—♦ ఈదువులి ♦—

1 రావిచెక్క రసము అర్థశేరు పచ్చిపాలు అర్థశేరు శొంక 1 తులం కలిపి వాలుగుదినములు త్రాగించుము.

2 దిరిసెవాకుపచరు అర్థశేరు నరమూత్రము చావు శేరు పసుపు 1 తులం మిరియాలు 1 తు కలిపి త్రాగించి శొంత ముక్కురంధ్రములో పోయుము.

3 పశువుమక్కెలకు దొండాకుపచరు వెన్న కలిపి మర్దించుము.

4 జాంబవంతుని పాదము ఆకారముగా పశువు మక్కె మీద రక్ష వేయుము.

—♦ మోకాళ్లు కాళ్ల వాపులు, నొప్పులు ♦—

(Pains in the joints or knees)

1 కలబందమట్టను రెండుతునకలుగా విడిపోకుండా

ఉండునట్లుచేసి ఆ చెక్కలనడుమ నల్లజీలకర్ర మెత్తగానూరి పెట్టి మూసి గాలిలో ఆరాతీసియుంచి మరునాడు తీనుపించుము.

2 గచ్చాకు మిరపకాయపొడము సమానభాగములు కలిపి నీటిలోనుడికించి నెలకకాయంత ముద్దజేసి మూడుదినములుపెట్టుము.

3 గానుగ వేరురసము మర్దనచేయుము.

4 నూనెలో నల్లమందుపేసి కాచి ఆ వేడినూనెలో నిమ్మకాయపొడ ముంచి దానిచే కాస్తకీసిన తగ్గును.

5 నాలిచికబోలు నిమ్మరసములోని లెపి పెట్టువేయుము.

—♦ దృష్టిదోషము ♦—

1 పశువునకు దృష్టిదోషము తగిలి వెంటనే పొన్నలు వేచాకు పోక్త్రాంజలు దిప్పితెచ్చి పశువునకు తుడిచి నిష్క్రమింపజేయుము. దృష్టిదోషము పోవుటక తాత్కాల్యవేయించుట కూడ మంచిది.

—♦ పాడుచుపశువు ♦—

కండ్లలో మిరియాల గంధము దారము కొకనాది పెట్టుము.

నవ్వులనూనె కండ్లలో వారముదినములు పెట్టుము.

—♦ చర్మరോഗములు (Skin diseases) ♦—

1 తుమ్మచెక్కపొడి 10 తు వేపచెక్కపొడి 40 తు కర్పూరము 1 తు కలిపి పుండ్లకు, గాయములకు పట్టించుము.

2 కుప్పింటాకురసము ౨ తు సున్నము 1 తు నిమ్మరసము $1\frac{1}{2}$ తు కలిపి నుసిమిరి, తామర, గన్నకి రుద్దము.

3 పటికపొడి 1 తు కవిరి $\frac{1}{2}$ తు కొవ్వొగ్గాని వ్యాసులైనగాని కలిపి వ్రోణములకు పుండ్లకు రాయుము.

4 ఇంగున 1 భాగము, స్పిరిట్ $\frac{1}{2}$ భాగము, వ్యాసులైన 6 భాగములుకలిపి చర్మముపై కలుగు పుండ్లకు అప్పుడప్పుడు రాయుము.

5 గంధకము $\frac{1}{2}$ తు బోరిక్ ఆసిడ్ 1 తు వ్యాసులైన 4 తు మైలతుత్తము $\frac{1}{4}$ తు కార్బాలిక్ ఆసిడ్ 10 చుక్కలు కలిపి నుసిమిరి మొదలగు మొండిచర్మవ్యాధులకు ఉపయోగించుము.

6 కర్పూరము, వెలిగారము, జింకుఆక్సైడ్ కలిపి పుండ్లకు అద్దుము.

7 తాల్చినమసిబొగ్గు 4 తు కర్పూరము $\frac{1}{2}$ తు గంధకము 1 తు బోరిక్ ఆసిడ్ 1 తు కలిపి రసికారుపుండ్లకు అద్దుచుండుము.

8 కవిరిని తేనెతోకలిపి పుండ్లకు రాయుము.

9 పొగాకుపొడి $\frac{1}{2}$ తు సీతాఫలపాకుపొడి 10 తు కర్పూరము $\frac{1}{2}$ తు కలిపి మర్మాననవేయు పుండ్లకుపట్టించుము.

10 సిలిమందు 1 తు గంధకము 1 తు వ్యాసులైన 4 తు కలిపి చర్మరోగములకు వాడుము.

11 కుంకుమపొడి, గంధకము, బోరాక్సు సమానభాగములు కలిపి చర్మరోగములకు వాడుము.

12 కర్పూర్తైలము వేపనూనె కలిపి గాయములకు, నుసిమిరికి రాయుము.

13 పసుపు 2½ తు పొగాకు 2½ తు కర్పూరము 1 తు కలిపి అన్ని పుండ్లకు వాడిన బాగుగా పనిచేయును.

14 రావిచెక్కబూడిద సున్నము సమానభాగములు తీసికొని వెన్నతో కలిపి రాసిన దురదలు మచ్చలు తగ్గును.

15 నువ్వులనూనె కీరోసినినాయిల్ కలిపి రాయుము.

16 గాడిదగడచాకుపొడిని అముదముతో కలిపి రాయుము.

17 కృష్ణతులసిఆకురసములో నిమ్మరసము కలిపి రాయుము.

18 కప్పింటాకురసములో సున్నముకలిపి రాయుము.

19 అవిసెఆకురసం ఉప్పు కలిపి రాయుము.

—♦ వీర్ణవాతనొప్పులు (Chronic Rheumatic Pains) ♦—

1 కర్పూర్తైలమును కొబ్బరినూనెలోగాని, నువ్వుల నూనెలోగాని కలిపి మర్దనచేయుము.

2 పిరుల్లిపాయల రసములో ఆననూనె కలిపి మర్దన చేయుము.

3 పసపొడిని నారాయితో కలిపి రాయుము.

4 వెల్లులిరసము అముదముతో కలిపి రాయుము.

5 సన్నావాలనూనెలో హరితికర్పూరము కలిపి రాయుము.

6 వావిలాకుపసరులో తగినంత కర్పూరము కలిపి పట్టించుము.

7 కొర్కాసిచమురునుగాని, అడవిసందిచమురునుగాని రుద్దుము.

8 చిత్రమూలమును కొబ్బరినూనెలో కలిపి కాచి మర్దన చేయుము.

9 సరమామిడిచెక్కను పాలతో నూరి పెట్టువేయుము.

—♦ రశి నెత్తురు కారునపుడు కడుగునది —

1 పటిక 2½ తు నీరు నేరున్నర కలిపి కడుగుము.

2 అన్నభేది 2½ తు నీరు శేరు కలిపి కడుగుము.

3 మైలతుక్తము చావుతులం నీరు నేరు కలుపుము.

4 తుమ్మచెక్కపొడి 2½ తు నీరు 2 నేర్లు కలుపుము.

5 కవిరి 2 తులములు నీరు నేరున్నర కలుపుము.

6 నవానాగుము 1½ తు సూరేకారము 1½ తు ఉప్పు

1 తు నీరు 2 నేర్లు కలిపి చల్లదనమునకు వాడవచ్చును.

7 ఇంగువ 2 తు నీరు 2 నేర్లు కలుపుము.

8 పొటాషియం పర్మా గనెట్లోషను వాడుము.

9 మాచికాయపొడి 1 తు నీరు నేరు కలుపుము.

10 కేరేడుచెక్కపొడి 2½ తు నీరు నేరున్నర కలుపుము.

11 కరిక్కాయపొడి 1 తు నీరు నేరున్నర కలుపుము

12 వేపచెక్కపొడి 2½ తు నీరు నేరున్నర కలుపుము.

13 పిన్కెల్లోషనును వాడుము.

—♦ క్రిమిహరములు ♦—

ఇంగువ $1\frac{1}{2}$ తు గంధకము $2\frac{1}{2}$ తు మోదుగగింజలు $2\frac{1}{2}$ తు
జావ 1 శేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

—♦ నొప్పిని తెలియజేయకుండ మత్తునకలుగజేయు మందులు ♦—

1 నల్లమందు 1 తు అల్లము 1 తు నాటుసారాయి 10 తు
ఇంగువ 1 తు జావ 1 శేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

2 గంజాయి 1 తు ఇంగువ 1 తు సొంటి $1\frac{1}{4}$ తు
సారాయి 10 తు జావ 1 శేరు కలిపి త్రాగించవలెను.

—♦ వగరౌషధములు ♦—

1 నీమసున్నము రెండున్నర తులములు కవిరి ఒక
టిన్నర తు వాము రెండున్నర తు జావ 1 శేరు కలిపి
త్రాగించవలెను.

2 మైలతుత్తం $\frac{1}{2}$ తు నీరు 1 శేరు కలిపి త్రాగించ
వలెను.

—♦ సామాన్యముగా ఆరోగ్యమునిచ్చు మందులు ♦—

1 సవాసాగరము ఒకటింబావు తు గంధకము 2 తు
వాము ఒకటిన్నర తు ముసిడివిత్తులు $\frac{1}{2}$ తు జావ 1 శేరు
కలిపి త్రాగించ వలెను.

2 ముసాంబరము 1 తు సొంటి రెండున్నర తు ఉప్పు
రెండున్నర తు గంధకము రెండున్నర తు జావ 1 శేరు కలిపి
త్రాగించ వలెను.

—♦ చర్మరోగములకు ♦—

1 కర్పూరము 1 భాగము, వేపనూనె 10 భాగములు
కొబ్బరినూనె 20 భాగములు కలిపి శీతీరమునకు పట్టించవలెను.

2 గంధకము 2 భాగములు కర్పూరము 1 భాగము
మైలత్తుమ్మ 1 భాగము అపిపెనూనె 10 భాగములు కలిపి
శీతీరమునకు పట్టించవలెను.

ఈ విధమున వ్యాధుల పేర్లకొంద నుపహరింపబడిన మం
దులు ఆయా వ్యాధుల కవయోగింపవగును. ఆయా మందులు
అనుభవమునుబట్టి జాగ్రత్తగా విచారించి మరియు వాడుక
చేయవగును. విషపదార్థములయందు మోతాదులను బహు
మెలకువతో గమనించవలయును. మందుల గుణములనుగ్రహిం
చుట అత్యంతావసరము.

పెద్దరోగము:—నాగజెముడు, తాగికాయలు, కర
క్కాయలు, సొంకి, పిష్టళ్లు, మిరియాలు, చెరికిపప్పు, ఆవాలు,
మశుష్యునిమూత్రము, దీరినెవేళ్లు, ఎలుగుబంటినెత్తురు,
చేదుబీరాకు, గుంటకరాకు, వెదురాకు, మోదుగుపప్పు, తెల్ల
తుమ్మచెక్క, నల్లేరు, అడ్డిసరము, గురువిందవేళ్లు, తెల్ల
జల్లేడు, దేవదారు, నారాయి, నువ్వులనూనె, పాతచింతపండు,
కలిసిరు, ఉప్పు, పొటాషియంపర్మాంగనేట్, సీమలినినె
నూనె, కార్బాలిక్ ఆసిడ్, వరిగంజి, పటిక, ఫిన్వైల్, సీమరున్నము
కవిరి, మాచికాయలు, నల్లమందు, గంజాయి, పచ్చి పంది
పెంట్లు, నీరు, బోరిక్ ఆయింట్ మెంట్, పశువృణహరి
మలాము.

దొమ్మలు :— వెల్లులిపాయలు, మిరపకాయలు, ఆవాలు, వేడిసెరు, పస, ఓనుము, దుష్టుపాకు, వామింటాకు, తుమ్మిళక, బాడినపాకు, నల్లజీలకఱ్ఱ, మిరియాలు, పసుపు, వేపాకు, కుప్పింటాకు, కరక్కాయలు, తాడికాయలు, వురిచిక పప్పు, సాంకి, పిప్పళ్లు, ఎలుగుబంటిరక్తము, కరిధూపము, నల్లమేకపంచితము, మోదుగవూ, కలిసీరు, సున్నము, కుంకుమకాయలరసము, సారాయి, కల్లుబెల్లము, ఉలవలు, నరమూతము, సున్నపుతేట, కొఱ్ఱపిండి, దిరిసెనచెక్క, ఆవుపాలు, రెచ్చాలయిగుళ్లు, కుక్కపాలాకు, గాడిదగడపాకు, జూమాంసి, తెల్లగడ్డలు, సూరేకారం పొగాకు, కర్పూరము, ఆవుపంచితము, గలిజేరాకు, పెన్నేరు, వాతలు, కర్పూరతైలము, వరిగంజి, కార్బాలిక్ యాసిడ్, ఫిన్లైల్.

జబ్బువాపు:—కార్బాలిక్ యాసిడ్, జిల్లేడాకు, దుష్టుపాకు, పుట్టమన్న, వావిలాకు, వుమ్మెత్తాకు, మేకపాలు, పసుపు, ఆముదము, గాడిదయెముక, సారాయి, పొటాషియం పర్మాంగనేట్.

గురక:—వాతలు, కార్బాలిక్ యాసిడ్, వరిగంజి, పొటాషియం పర్మాంగనేట్, ఫిన్లైల్, సారాయి, శొంఠి, నల్లమిరియాలు.

గాఢ్లు:—పెట్టుప్పు, ఉప్పు, నేలవేము, మంచిబెల్లము, పటిక, మైలతుత్తము, వెలిగారము, జొన్నలు, మంచినూనె, సేతాఫలపుఆకుపనరు, రావిచెక్క, తుమ్మచెక్క, ఫిన్లైల్, తారు, నూకలగంజి, వేడిసెరు, ఆవుమజ్జిగ, మంచినూనె,

కర్మకర్తృత్వము, శాశ్వతకర్మకర్తృత్వము, నిర్లింగము, వేదమునె, ప్రాంతవలవణము, కొత్తకర్మకర్తృత్వము, అముదము, అకాశభూమి, హారతికర్మకర్తృత్వము, బాధితకర్తృత్వము.

కురమ:—పశుపాకు, నారాయ, చేమపాకు, చింతాకు, మేకపాలు, కెప్పలయిగుడ్లు, పీచుకట్టెలు. బెల్లము.

మశూచి:—పన్నెనాల్లు, నాంబి, నెరు, కర్మకర్తృత్వము, కొత్తకర్మకర్తృత్వము, వెలిగారము, బొగ్గు, మెలకుత్తము, బోరిక్ ఆయిల్ మెంట్, పశువర్ణహారిమలాము.

రక్తమూత్రము:—టిక్కిననెల్లు, పన్నెనాల్లు, నాంబి, అముదము, అన్నభేది, ముసిడివిత్తులు, నేలవేము, జావ, నీమ అవిసెగింజలు, బాద్లీంజలు, నేరేడుచెక్కడంట, మోదుక పువ్వు, పెసరగుడ్డు, కేరునెయ్యి, కలిసిరు, నారాయ, అల్లము, నల్లమిరియాలు, వేపచెక్క, లవంగపట్ట, కావిరాయి.

క్షయ:—బూదగులిను తొన సంతక్షణ.

పొదుగువాపు:—అముదము, నాంబి, నెరు, నాలునారాయ, నల్లమిరియాలపొడి, అయోడిన్ కర్మకర్తృత్వము, పుష్కెత్తాకులు, బోరిక్ ఆయిల్ మెంట్, సూర్యకారము, మిరియాలు, ఉప్పు పెల్లుల్లి, ఉత్తరేణియాకు, దృష్టిదోషము, నెయ్యి, వేపాకు, సరమూత్రము, పశు వర్ణహారిమలాము.

..: నోటిపూత:—పొహిసియంట్లీ కేట్, కోడిగుడ్డు, తేనె బోరిక్ ఆసిడ్, వెలిగారము.

నెనురుపొట్ట:—అజీర్ణాహారముచే దబ్బమె యుండుట. కర్పూరతైలము, సొంటి, ఎస్సెన్సాలు, సీమ అవిశనూనె, నవానాగరము, ముసిడివిత్తులపొడి, నల్ల మిరియాలు, నాటునారాయి, పెట్టుప్పు, నేలవేము, వాము, బొగ్గుపొడి, మిరెపకాయలు, నున్నపుతేట, ఆముదము, ఉప్పు, చీకిలేచిచెక్క, మిరియాలు, కురాసానివాము, మైనాక్షి, వావిలిచిగుళ్లు, పచ్చిగడ్డి.

కడుపుబ్బ:—కర్పూర తైలము, ముసిడివిత్తులపొడి, అవిశనూనె, భేడిఉప్పు, మిరెపకాయలపొడి, సొంటి, నారాయి, పెట్టుప్పు, వాము, బొగ్గు, నున్నపుతేట, జొన్నదంటు, ఉప్పు, కొబ్బరినూనె, పచ్చికొబ్బరి, మజ్జిగ, ఆవపిండి, ఉల్లగడ్డలు.

కడుపునొప్పి:—సీమఅవిశనూనె, కర్పూరతైలము, మిరెపకాయలు, ఉడగచెక్క, సూరేకారము, జిల్లేడుపువ్వులు, వావిలాకు, దిరిసెనాకు, తంకేడాకు, వేపాకు, ఆముదము, నెయ్యి, నూనె, పొగాకు ఇంగున, తములపాకులు, మిరియాలు, వెల్లులిచాయలు, వాము, దుమ్మపాకుననరు, పులికలిసీరు, పెండలపువ్వులనము.

విశేషనములు:—కవిరి - నూకలజావ - నాము - మైలతుత్తము - నల్లమందు - ఇంగువ - మాచికాయలు - సిమసున్నము - హరితికర్పూరము - సారాయి - తుమ్మపాకు - తీండ్రకొనలు - పైడితంకేడు కొనలు - కరక్కాయ -

బెల్లము - మెంతులు - కర్పూరము - మాతేడుపండ్లనాక -
దానిమ్మకాయలతోక్కలు - రాకు - నాటి - పిమ్మి -
మిరియాలు - వజ్ర - పైడిచిత్తెరకు.

రక్తవిశేషములు:—తుమ్మరాకు - తింజేడుచెక్క -
నల్లపులుగుడుచిగుళ్లు - కందులు - మోదుగపచ్చ - పేరి
నెయ్యి - పెసరగుగ్గిళ్ళు - నల్లమందు - పులిశేరాకు - సీమ
సున్నము - కవిరి - మాచికాయలు - గండి - ఉడకబెట్టిన
సీగుల్లివాయలు - అవిసెవిత్తులు - బియ్యము - ఉప్పు.

లివర్ రాట్:—అన్న భేది - శొంఠి - శేలవేము -
నవానాగరము - వాము - అత్తిచెక్క - యిష్టచెక్క - వేలేడు
చెక్క - నల్లజీలకఱ్ఱ - వన - తాటిబెల్లము - బెల్లపువానక
ములు - సున్నపతేట.

మలబద్ధకము:—ఉప్పు - తింజేడుచెక్క - వరిగండి -
అమడము - గంధకము - చింతిపండువ్వులు - చాచాయి.

కామాల:—నవానాగరము - పూడిగపట్టవేరురసము -
మజ్జిగ - పిప్పలి - మిరియాలు - గుంటగలిజేరాకు.

రొంప:—పొటూషియంక్లోశేట్ - కర్పూరము - మంచి
బెల్లము - భేదిఉప్పు - సూరేకారము - నవానాగరము -
నల్లమందు - కర్పూరము - కర్పూరతైలము - బెల్లము -
అల్లము.

..: దగ్గు:—రావిచెక్క - పచ్చిపాలు - మిరియాలు -
దిరిసెనచెక్కరసము - శొంఠి - నల్లమందు - వాయునిదంగ

ములు - బాడిదచెక్క - బాడిదఆకు - సైంధవలవణము -
కుంకుమపువ్వు - తేనె - ఆవాలు - వెల్లుల్లిపాయలు - జిల్లేడు
పువ్వు - నేలవాకుడు - కటకరోహిణి - అల్లము-తమలపాకులు
జీలకఱ్ఱ - నీరుల్లిపాయలు - పెన్నేరుదుంప - పులిచల్ల.

కసిమిరి:— పాపాణసంబంధమైన అరఖు-పొటాషియం
అయోడైడ్ - ముసిడివిత్తులపొడి - యూకలిప్టస్ ఆయిల్ - వెను
రాకు - వెంపలియాకు - కలిసీరు - మోదుగాకుపసరు-సాంటి-
నల్లమందు - మంచిబెల్లము - అల్లము - గంటెలు - నబ్బు -
గుగ్గిలము - తాటిబెల్లము - మిరియాలు.

న్యూమోనియా:—కస్తూరత్తెలము - యూకలిప్టస్ -
బార్లిగంజి - తేనె.

ముక్కుబంధి:—పిల్లిపినరగడ్డి - నీరుల్లిపాయలు - కుందే
లుపెంటికలు - సామాన్యశోగ

వాతము:—రావిచెక్క-దిరిశైనచెక్క- వాము - వస -
పుల్లమన్న - ఆవాలు - నీరుల్లిపాయలు - బాకలాకు - ఆకుజె
ముడు - పుల్లజెముడు - అప్పరెల్లిఆకు - పసుపు - మగలింగ
పట్ట - అడ్డనరపాకులు - పెండలపువ్వుశ్శృరసము- సున్నపుతేట-
కలిసీరు - ఏరుపసరాకు- నేగుర్రాకు, వెల్లుల్లిపాయలు, జీలకర్ర-
చేదుజీలకఱ్ఱ - దాల్చినచెక్క - మిరియాలు - సాంటి - ఇంగువ
ధనియాలు - వావిలాకు - బాడితాకు - దిరిశేరాకు - తల్లగే
డాకు - వేవాకు - ఆముడము - పిప్పళ్ళు - నెయ్యి - నూనె -

కుష్ఠియోకు-కశివిందాకు - సేలవేము - కోళ్ళు-మేకపంపుకము-
కోట్టరివాలు - కల్లు - మోదుగపువ్వు.

పక్షవాతము:— సేలవేము - మురికినీళ్లులవాడి -
అన్నభేది - బావ - ఆవాలు - వెల్లుల్లిచాయలు - కేళుర్తాకు -
మంచినూనె.

కీళ్లనాశము:—పత్తింజలు - నోరెంబాకు - కల్లపుమొక్క
తైళ - నల్లమందు - వన - కర్పూరము - మంచినూనె - పశు
వేణ మలాము.

తీటవాతము:—బూదుగపంక, నువ్వుపువ్వులు, సేవాక
విత్తులు, గానుగనూక, జొన్ననూక, పశువేణమలాము,
నక్కవగర్బు, చేకొణితాకుపనకు, మంచినూనె, మిరిమాలు,
తామరదుంపలు, పసుపు, బెండవేళ్లు, పంచదార, నొట్టెనాలు
కటికరోహిణి, గంటుబాకరి, నాంటి, వెలికరము, నల్లపలకజ్జె,
ఇంగువ, పిష్టళ్లు, గ్రంధిపేకు, కొక్షశవాలపత్తులు, కిచ్చాపసుపు,
గుగ్గలము, కోవ్వ, తమలపాకువేళ్లు, మునగవేళ్లరసము.

ధనుర్వాయువు:—ఉప్పు - వాము - నల్లమందు
పుమొత్తవన - చేదుబీరాకుపనకు - కరిసిపావము.

హింసరోగము:—అచిశపువ్వులు - ఆవునెయ్యి - ఉప్పు
రసకర్పూరము - వాకుడుగాయలు.

ఊర్ధ్వశ్వాసరోగము:—కర్పూరము - మునాగము
నూరేకారము - నల్లమందు.

తమ్మలరోగము:—నల్లమందు - కర్పూరము - కత్పూర
తైలము - వెంపలియాకురసము - నీరుల్లిపాయలరసము - యూక
లిప్టస్ ఆయిల్.

నీరుచురుకు:—పెట్టుప్పు - సూరేకారము - గుగ్గిలము
కర్పూరతైలము - మాసరాకు - తాటిబెల్లము - మంచిబెల్లము.

మలమూత్రబంధరోగము:—ఉప్పు - వాము - గురివిం
దాకుపసరు - కలినీరు - తంగేడుచిగుళ్లు - రాజనపుండి.

చేరుమాద:—కసిందాకు - నల్లజీలకఱ్ఱ - సూరేకారము -
గోరోజనము - కర్పూరతైలము - గుంటగలిజేరాకుపసరు -
ఎఱ్ఱజొన్నలు - కలినీరు - సొంటి - పిప్పలి - మిరియాలు.

ఉంగిడి:—వావిలాకురసము - కుంకుడుగాయనురుగు -
నిమ్మరసము - పాతచింతపండురసము - నల్లేరు - అమ్మోనియం
క్లోరైడ్.

పెనుబాలవాపు:—ఉడికించిన పేడ - మిరియాలు -
తాళిసపత్తి - పెట్టుప్పు - హరితికర్పూరము - గంజి

అరుగివాపు:—దొండాకు - దుష్టుపాకు - పీతచమురు -
బొక్కెనాకు - బిళ్ళుడునుసి - బోరిక్ ఆయింట్ మెంట్ -
రాతితడిసున్నము - రేగడబురడ - పశువ్రణ హరిమలాము.

పేగులవాపు:—నల్లమందు - నెయ్యి - వేడికాపులు -
బియ్యపుకలి - వెన్న - పచ్చికొబ్బరి - పశువ్రణ హరిమలాము.

కల్లవాపులు:—ఆవుపేడ - పాలు - వావిలాకు - పుట్ట

మన్ను - మిరియాలు - చేదుజీలకర్ర - సొంటి - వుమ్మెత్తెకు
దుష్టుపాకు - గాడిదగడవాకు - పశువృణ హరిమలము.

మెడమీదిపుండు:—కర్పూరము - ఎండుఅరటియాకు
చూర్ణము - వెన్న - బూడిద - ఆవపిండి - మిరపకాయలు -
కొబ్బరినూనె - పశువృణ హరిమలము - గుంటకరాకు - రాతి
చున్నము - కార్బాలిక్ యాసిడ్.

తలతిరుగుడురొంగము:—కరిధూపము - శొంకి - మిరి
యాలు - పిప్పలి - వాతలు - చేదుబీరాకుపసరు - నెయ్యి.

సల్లకప్పువేయుట:—వెదురాకు - నేలవేము - సల్లెకు-
అడ్డనరాకులు - ఆవపిండి - గుమ్మడిపండు - కడుగు.

సల్లతెలు:—ముసాంబరము - సొంటి - భేదిఉప్పు -
దిరిసెనచెక్కరసము - సరమూతము.

అవిరి:—పెంకుపొడి - పేరినెయ్యి - అరటిమంచరసము-
అరటియాకురసము - ఉప్పు - రసకర్పూరము - వాకుడాకు -
వెన్న - పశునేత్రాంజనము.

కంటిలోపువ్వులు:—దొండాకుపసరు - మిరియాలు -
మండపసుపుకొమ్ము - ఉప్పు - కాకరాకు - పొగాకు - పసి
బీలురమూతము - దిరిసెనచెక్కరసము - పిప్పళ్ళు - సొంటి
వ్యానులైసు - తేనె - నబ్బు - చీనాపంచదార - లవంగాలు -
అక్కలకణ్ణ - ఉప్పుదుబియ్యము - తాచుపాము తలకాయ -
చిమ్మకాయ - పశునేత్రాంజనము.

కన్నులుపుసికట్టలు:—పటిక - ఆముదము - మైల
తుత్తము - పసుపు - కంకుమ - ఖమ్మారగింజ - కందిగింజ -
పశునేత్రాంజనము.

కన్నులెఱ్ఱబారినదుకు:—చిల్లగింజ - చింతగింజ -
మైలతుత్తము - సాలామిశ్రి - గోగువేరు - పటిక - కంది
గింజ - వెన్న - పశునేత్రాంజనము.

కంటిపొరలు:—బొమ్మజెముడుపాలు - వెన్న - నీరు
ల్లిపాయరసము - దొండాకుపసరు - సబ్బు - పటికబెల్లము -
వాకుడాకు - బెల్లము - జీడిచమురు - జిల్లేడుపాలు - కొబ్బరి
నూనె - పాలతుత్తము - పశునేత్రాంజనము.

రేచీకటి:—చోళ్ళు - ఆవువెన్న - ములగాకురసము -
తేనె - చేపకొవ్వు - పశునేత్రాంజనము.

చెవిరోగములు:—మంజిష్ఠ - ఇంగువ - సైంధవల్లన
ణము - వెల్లులిపాయలు - ఆవుపాలు - తేనె - వేపనూనె -
గవ్వసున్నము - స్పిరిట్ - బోరిక్ ఆసిడ్ - వావిలాకు మంచి
నూనె.

ఎముకలు విరుగుట:—చింతగింజలబెండడు - ప్యారిస్
ప్యూర - ఉత్తరేణియాకు - కోక్సిన్ తురు - వావిలాకుపసరు -
గలిజేరాకుపసరు - మిరియాలు - మినపపిండి - వెన్న - పాలు.

జెగుకులు:—కర్పూరము - సబ్బు - కర్పూరతైలము -
ఆవాలపొడి - కొబ్బరినూనె - పచ్చిజెముడుపాలచెక్క -
చేపాళనూనె - పశువృణ హరిమలాము.

• మలిమిడికుంటు:—నూనెకడియము - చిత్తిములము -
ఆముదము - సొంటి - పిప్పళ్ళు - మిరియాలు - మైలతుత్తము
ము - ముద్దారుసింగు - హరికేకమ్మము - కాయకున - మిరి
యపుగింజలు - చుచ్చువాకులు - పశువృణహరిమలాము.

మెత్తగాళ్ళు:—కరకా - యలు - కొత్తిసున్నము - పటిక
బెల్లము - ముండ్లతోటకూరి - తెల్లబాడిదచెక్క - రుచిము -
మజ్జిగ - తప్పుడు - నీరు - పశువృణహరిమలాము.

కొమ్ములుమీరుగుంట:—పనైలు - పోంచివార్షిసు -
బలునాకు - వెంటుకలు - పశువృణహరిమలాము.

కొమ్ముడొల్ల:—వన - రసకర్పూరము - పొగాకు
మంచిగంధము - మిరియాలు - చేదుజీలకఱ్ఱ - ఆచాలు
వెల్లులిపాయలు - వాకుడాకుపసరు.

గాయములు:—పటిక - వేడినీరు - బొబ్బాషియంపర్
మాంక్ సేబ్ - వెలిగారము - మసిబొగ్గు - మైలతుత్తము
మాచికాయ - కాచు - కర్పూరతైలము - మంచినూనె
జీడివిత్తులు - వన - కారింగువ - సీమచున్నము - సీతాఫలవాకు
వేవాకు - చింతాకు - కర్పూరము - పొగాకు - తెల్ల
మంగ - అన్నభేది - చించర్ అయోడిన్ - ఫెంచివార్షిసు -
నీలిమందు - పశువృణహరిమలాము.

వాడిపశువుల పాలగ్రంథుల కోగములు:—కార్బాల్లిక్
యాసిడ్ - గ్లిసరిన్, సోపు - జీలకఱ్ఱ - ధనియాలు - గంధకము
బోర్క్ ఆయంట్ మెంట్ , పశువృణహరిమలాము.

‘వాలుచేపుట. — చేసోణితాకు - తెల్లవాలు - జీలకట్ట
కల్లుప్ప - ఆయాకు - మిరియాలు - పచ్చిపసుపు - ఉలిమిడి
ఉసిరిక - మినుములు - కలకండ - ఆవాలు - నేలతాటిగడ్డ
దురదగొడిగింజలు - ఆవునెయ్యి - మజ్జిగ - తాడికాయలు
సైంధవలవణము.

మావిపడవేయుటకు: — సారాయి - చన్నీళ్లు - బెల్లము
బెండకాయలు - నువ్వులు - తాడికాయలు - కండ - పులిచెల్ల.

మావితినైన పశువునకు: — గోధుమగంజి - నెయ్యి - అను
ములు - పుచ్చాకు - మజ్జిగ - తాడికాయలు - జీలకట్ట - ఉప్పు.

లేగదూడల జబ్బులు

నోటిగాలి: — మంచినూనె - తుమ్మకు - నేయి - తుమ్మ
గింజలు - నీరుల్లిపాయలు - పటిక వెలిగారము.

కడుపులోని పురుగులు: — గ్రంథరాజము - కటకరోహిణి -
ఉప్పు - నువ్వులనూనె - గ్రంథరాజపుబంక - మంచినూనె.

అజీర్తి: — గంజాయి - పెన్నేరుగడ్డ - సొంటి - ఎప్పన్
సాల్తు - వాము - ఆముదము - గొలిమిడాకు.

పారుడురోగము: — సొంటి - పిప్పళ్ళు - మిరియాలు -
మజ్జిగ - వెన్న - పసుపు - రేగడిమట్టి - పెరుగు - నీచును
న్నము - కవిరి - మాచికాయలు.

మలబద్ధకము: — ఆముదము - శొంఠి - వేడినీరు -
ఎప్పన్ సాల్తు - చేదుజీలకట్ట - ఉప్పు - చింతపండు - గొడిద
గడపాకు.

బొడ్డుపుండ్లు:—పటిక - మైలతుత్తము - వ్యాపితైసు -
బోరికోఆసిడ్ - క్షౌచివాక్స్ - కర్పూరము - సీతాఫల
పాకు - పశువృణహరిమలాము.

రక్తచెల్లి:—కోడిగుడ్డు - చెరుకుచాలు - మిరియాల
రసము - అవ్వునాలు - గంధకము - మైలతుత్తము -
వెన్న - పశువృణహరిమలాము.

పంపర:—గిరగడవాకు - ముప్పవాకు - కర్పూరము -
జిల్లేజాకు - మైలతుత్తము - మిరియాల - వన - పిల్లె -
తురకవేచాకు - పేడపువ్వు - పశువృణ హరిమలాము.

గడ్డి, తామర:—గంధకము - కొబ్బరినూనె -
చామర - జిప్సం - కర్పూరము - మైలతుత్తము - చెరుకు -
బోరికోఆసిడ్ - క్షౌచివాక్స్ - వేపనూనె - పిల్లె - కర్పూర
తైలము - తువాకిమందు - నేపాథిత్తము - కామరవాకు
పసుపు - అవ్వుపంజితము - గిరగడవాకు - ముప్పవాకు -
సున్నము - కొమ్మార్తైలము.

తోకనుసిమిరి:—పల్లెరు - పసుపు - మిగడ - మైల
తుత్తము - వన - మేకవదరు - విషబొద్ది - నూరేకారము -
అముదపువలుకులు - కొబ్బరినూనె - తోకక్రిమిసంహారిణి.

కణశులు:—కలకరోహిణి - కోస్తు - అవాలు - వెలి
గారము - జొన్నసిండి - గండఫెరోజా - కస్తురి - పసుపు -
కొట్టాపసుపు - గంధకము - మణిశిల - అవునెయ్యి - పిండి
కట్లు - పశువృణ హరిమలాము.

కాలినబొట్టులు:—రాతితడినున్నము - గ్లినరీన్ -
వంటిముదము - నీమనూనె - కొబ్బరినూనె - ఐజోఫారము -
మజ్జిగ - నవనీతము - సున్నపునీరు - పిడకబూడిద - పశునణ
హరిమలాము.

పాడలు - గోమారులు - బుడ్డపుంజాలు - పేలు -
మిన్నలులు - దోమలు:—వన - మంచినూనె - దుష్టపాకు
పనరు - ఫినైల్ - ఛెంచినాల్మీసు - ఉమ్మెత్తవిత్తులు -
పాగాకు - విభూతి - పుల్లమజ్జిగ - బూడిద - కర్పూరము -
అమరశిలగంధము - వేపాకు - కార్బాల్ క్ యాసిడ్ - గోమారి
తైలము.

విషపురుగుల కాట్లు:—అన్నభేది - కోడిగుడ్డు - పాలు
గంజి - నాగముషిణి - గాడిదగడప - తెల్లయ్యాశ్వరి - తిప్ప
తీగె - ఎర్రకలువదుంప - గుంటకరాకు - కావిరాయి - శోరి
ధూపము - గొబ్బివేళ్ళు.

విషములు పెట్టుట:—నాగముషిణి - తెల్లజిల్లేడు -
ఉప్పు - గాడిదగడప - గుంటకరాకు - ఈశ్వరవేరు - పిప్పళ్ళు
శొంఠి - వన - మిరియాలు - వెలగబంక - సున్నపునీరు -
ఘాటుసారాయి - తవుడు.

కాళ్ళజాడ్యములకు:—వెల్లుల్లిపాయలు - ఆవాలు-శొంఠి
పిప్పళ్ళు - మెలత్తుత్తము - ముదారుసింగు - హారతికర్పూరము.

